

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ANALIZA GOSPODARSKEGA RAZVOJA ZDRUŽENIH ARABSKIH EMIRATOV

Ljubljana, junij 2012

VID VEBER

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani VID VEBER, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtor diplomskega dela z naslovom ANALIZA GOSPODARSKEGA RAZVOJA ZDRUŽENIH ARABSKIH EMIRATOV, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko TJAŠO REDEK.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo zaključne strokovne naloge/diplomskega dela/specialističnega dela/magistrskega dela/doktorske disertacije na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbel(-a), da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v zaključni strokovni nalogi/diplomskem delu/specialističnem delu/magistrskem delu/doktorski disertaciji, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobil(-a) vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisal(-a);
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predložene zaključne strokovne naloge/diplomskega dela/specialističnega dela/magistrskega dela/doktorske disertacije dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorja(-ice): _____

KAZALO

UVOD	1
1 PREDSTAVITEV ZDRUŽENIH ARABSKIH EMIRATOV	2
2 ZGODOVINA	3
3 GOSPODARSKI RAZVOJ	6
3.1 MAKROEKONOMSKI KAZALCI	6
3.1.1 <i>Gospodarska rast in BDP</i>	6
3.1.2 <i>Inflacija</i>	9
3.1.3 <i>Brezposelnost</i>	10
3.2 INVESTICIJE	11
3.3 ZUNANJA TRGOVINA.....	14
3.4 GOSPODARSKA STRUKTURA	16
3.4.1 <i>Nafta in plin</i>	19
3.4.2 <i>Industrija</i>	22
3.4.3 <i>Telekomunikacije</i>	23
3.4.4 <i>Transport</i>	24
3.4.5 <i>Turizem</i>	26
3.4.6 <i>Kmetijstvo</i>	27
3.4.7 <i>Nepremičnine</i>	28
3.4.8 <i>Finančne storitve</i>	29
4 KONKURENČNOST	31
4.1 PREDSTAVITEV KONKURENČNOSTI PO WEF METODOLOGIJI	31
4.2 PREDSTAVITEV KONKURENČNOSTI PO IMD METODOLOGIJI.....	33
5 TRAJNOSTNI RAZVOJ KOT KLJUČNI RAZVOJNI DEJAVNIK V PRIHODNJE	35
SKLEP	36
LITERATURA IN VIRI	38

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Struktura ozemlja ZAE (v %)</i>	<i>2</i>
<i>Slika 2: Gibanje realnega BDP (v milijardah USD) v obdobju 1975–2010 (v stalnih cenah iz leta 2000).....</i>	<i>7</i>
<i>Slika 3: Realna gospodarska rast v obdobju 2000–2010 (v %)</i>	<i>8</i>
<i>Slika 4: Letna sprememba CPI (v %) v primerjavi s ponudbo denarja M2 (v milijardah USD)</i>	<i>9</i>
<i>Slika 5: Neto prilivi NTI v obdobju 2001–2010 (v % BDP).....</i>	<i>13</i>
<i>Slika 6: Struktura NTI glede na panogo v letu 2010 (v %)</i>	<i>14</i>
<i>Slika 7: Skupna zunanja trgovina 2009/2010 (v % s posameznimi državami).....</i>	<i>14</i>
<i>Slika 8: Vrednost izvoza (v milijardah USD) v primerjavi s svetovnimi cenami nafte (v USD) v obdobju 2001–2010.....</i>	<i>15</i>
<i>Slika 9: Delež naftnega sektorja v BDP (v %)</i>	<i>17</i>
<i>Slika 10: Dokazane zaloge nafte konec leta 2010 (v milijonih sodčkov)</i>	<i>19</i>
<i>Slika 11: Proizvodnja in poraba nafte v obdobju 2000–2010 (1000 sodčkov na dan)</i>	<i>20</i>
<i>Slika 12: Dokazane zaloge naravnega plina konec leta 2010 (v milijardah m³)</i>	<i>21</i>
<i>Slika 13: Proizvodnja in poraba plina v obdobju 2000–2010 (v milijardah m³)</i>	<i>21</i>
<i>Slika 14: Število prepeljanih potnikov z družbo Emirates Airlines v obdobju 2001–2011</i>	<i>25</i>
<i>Slika 15: Število tujih turistov (v tisočih) v primerjavi s turističnimi prihodki (v milijonih USD) v obdobju 1995–2005</i>	<i>26</i>
<i>Slika 16: Prihodki (v milijardah USD) in rast (v %) podjetja Emaar Properties PJSC med leti 2006 in 2010.....</i>	<i>28</i>
<i>Slika 17: Prikaz kritičnih faktorjev za poslovanje v ZAE v letu 2011 (v %)</i>	<i>33</i>
<i>Slika 18: Skala konkurenčnosti ZAE v letu 2012 (po posameznih indikatorjih)</i>	<i>34</i>

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: BDP na prebivalca po pariteti kupne moči v letu 2011 v tekočih cenah (v USD)</i>	<i>8</i>
<i>Tabela 2: Struktura prebivalstva po narodnosti, med leti 2006 in 2010 (v 1000)</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 3: Vrednost uvoza, nenaftnega izvoza in ponovnega izvoza v obdobju 2001–2010 * (v milijardah USD).....</i>	<i>15</i>
<i>Tabela 4: Razdelitev BDP glede na gospodarsko dejavnost v letih 1975, 1985, 1995, 2005 in 2009 (v % BDP)</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 5: Vrednost največjih gradbenih projektov v ZAE</i>	<i>29</i>
<i>Tabela 6: Pregled uvrstitev ZAE po WEF metodologiji (po posameznih stebrih)</i>	<i>32</i>

UVOD

Združeni arabski emirati (ZAE¹) kljub svoji majhnosti veljajo za eno najbogatejših držav na svetu. Svojo zgodbo o uspehu so začeli pisati z odkritjem naftnih nahajališč. Država, pred tem znana predvsem po ribištvu in biserih, je v roku nekaj let dosegla velik gospodarski napredek. Temelje za hiter gospodarski razvoj so postavili naftni dobički, na podlagi katerih pa so se začeli razvijati tudi drugi sektorji gospodarstva. Razmeroma mlada država se je tako v štiridesetih letih popolnoma spremenila. Danes na mestih, kjer je bila nekoč puščava, prevladujejo nebotičniki, hoteli, industrijske cone in nakupovalna središča.

Preobrazba iz razmeroma revne kmetijske države v bogato regijsko središče se je zgodila hitro, s seboj pa je prinesla politične, socialne in ekonomske izzive. V diplomskem delu se bom osredotočil predvsem na gospodarstvo ZAE, ki je še vedno v veliki meri odvisno od izvoza nafte. Cene nafte na svetovnih trgih nihajo, z njimi pa nihajo tudi prihodki ZAE. Drugo dejstvo, pred katero je postavljena država, pa so omejeni naftni resursi. Strategija države je zato usmerjena v čim večjo diverzifikacijo gospodarstva in zmanjševanje odvisnosti od naftnega sektorja.

Osnovni namen in cilj diplomskega dela je preučiti gospodarski razvoj ZAE, najpomembnejše gospodarske panoge in konkurenčnost te države. Največji poudarek diplomskega dela se nanaša na zadnje desetletje, saj so se v tem obdobju dogajale največje strukturne spremembe gospodarstva. V diplomskem delu želim zagovarjati tezo, da ZAE kljub obilnim naravnim bogastvom mislijo na obdobje po izčrpanju le-teh.

Diplomsko delo zajema pet poglavij. V prvem delu sem na kratko predstavil splošne značilnosti ZAE. V drugem delu sem opisal potek zgodovinskih dogodkov, ki so pomembno vplivali na gospodarski razvoj ZAE. V tem delu sem predstavil, kako je zunanje okolje vplivalo na razvoj in kako so se ZAE soočali z izzivi. V tretjem delu sem podrobneje predstavil gospodarski razvoj zadnjih desetih let s pomočjo analize ključnih makroekonomskih kazalcev. V nadaljevanju tretjega poglavja sem predstavil, kako se je gospodarstvo z leti diverzificiralo še na druge sektorje gospodarstva. V okviru sektorske analize sem predstavil ključna podjetja, ki so vodilna v svoji panogi tudi v svetovnem merilu. Četrto poglavje je namenjeno analizi konkurenčnosti ZAE na podlagi dveh najpomembnejših inštrumentov za merjenje konkurenčnosti: Svetovni gospodarski forum (WEF) in Mednarodni inštitut za razvoj menedžmenta (IMD). V zadnjem, petem poglavju sem na kratko povzel, kakšna je strategija in vizija razvoja države v prihodnosti.

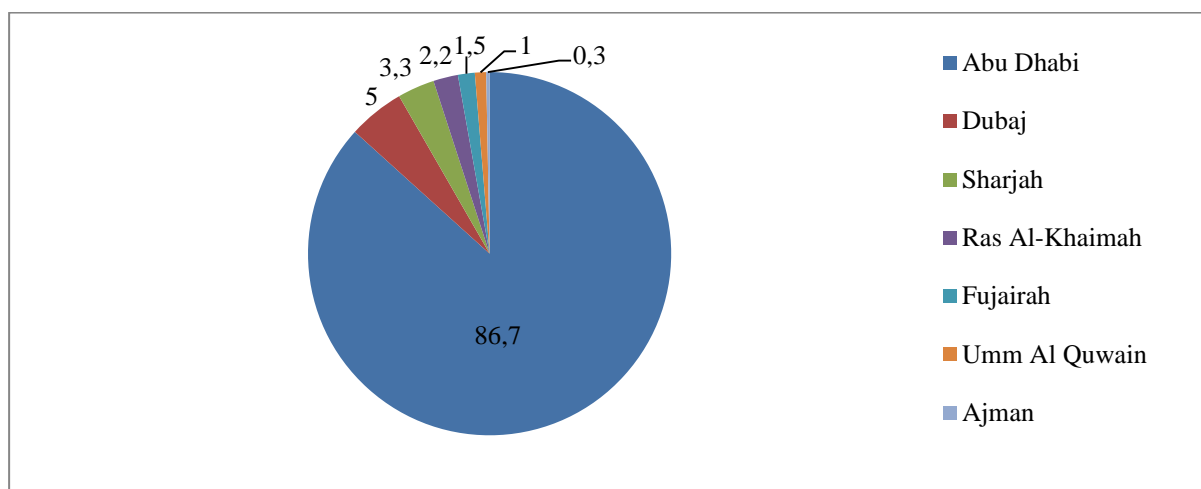
Pri izdelavi diplomskega dela sem si pomagal s podatki iz tujih strokovnih člankov in tuje literature, internetnih virov in statističnih publikacij ter raznih mednarodnih, predvsem pa ekonomskih in statističnih uradov ZAE.

¹ V Prilogi 1 je napisan celoten seznam kratic.

1 PREDSTAVITEV ZDRUŽENIH ARABSKIH EMIRATOV

ZAE se nahajajo na jugovzhodu Arabskega polotoka v jugozahodni Aziji v Perzijskem zalivu. ZAE mejijo na Oman in Savdsko Arabijo. Morsko mejo si delijo z Irakom, Kuvajtom, Bahrajnom, Katarjem in Iranom. ZAE so federacija sedmih samostojnih ureditev, ustanovljena leta 1971, ko so se Britanci umaknili iz Perzijskega zaliva. Vsakemu od sedmih emirатов vladajo emirji.² Prestolnica je Abu Dhabi, ki je hkrati politično, kulturno in gospodarsko središče. Preostali emirati so: Ajman, Dubaj, Fujairah, Ras Al-Khaimah, Sharjah in Umm al-Quwain (Slika 1).

Slika 1: Struktura ozemlja ZAE (v %)

Vir: Statistic center – Abu Dhabi, *Statistical Yearbook of Abu Dhabi, 2009*, str. 16.

ZAE so sprejeli začasno ustavo ob ustanovitvi leta 1971, ki so jo razglasili za stalno leta 1996. Predsednik ZAE je voditelj Abu Dhabija, šejk Khalifa bin Zayed al-Nahyan,³ podpredsednik in predsednik vlade pa šejk Mohammed bin Rashid al-Maktum, voditelj Dubaja. Imajo tudi Vrhovni federalni svet, ki ga sestavlja sedem voditeljev emirатов in predstavlja vrhovno ustavno oblast. Sestaja se štirikrat letno. Abu Dhabi in Dubaj, kot največja od sedmih emirатов, imata možnost veta (Združeni arabski emirati, 2011).

Uradni jezik je arabščina, kljub temu pa skoraj vsi prebivalci govorijo tudi angleško, tako da jezik ne predstavlja težav ne za turiste in ne za tiste, ki v tej bogati državi iščejo poslovne priložnosti. Samostojnost in naraščajoča blaginja zaradi velikanskih skokov naftnih cen sta podobo emirатов v nekaj letih popolnoma spremenili. Zmanjšali so nepismenost in starši so v začetku sedemdesetih let dobivali celo plačilo, če so pošiljali otroke v šolo. Zdravniška pomoč in bivanje v sodobnih bolnišnicah sta brezplačna (Golob, 2007).

² Emir je v arabskem okolju poimenovan visok plemič, knez.

³ Šejk Kalifa bin Zayed al Nahyan je prišel na oblast 3. novembra 2004 po smrti svojega očeta, šejka Zayed bin Sultan al Nahyan, ki je bil prvi predsednik ZAE in je vladal več kot 30 let.

2 ZGODOVINA

Prvi dokazi o prisotnosti človeka na jugovzhodu Arabskega polotoka segajo v obdobje neolitika. Približno 5500 let pred našim štetjem je bilo podnebje na tem območju bolj vlažno kot danes. Prvotni prebivalci, ki so imeli na voljo boljše naravne danosti, so se zato ukvarjali predvsem s kmetijstvom. Plemena, ki so bila v tistem času prisotna na območju današnjih ZAE, so leta 3000 pred našim štetjem začela trgovati s Perzijci, predvsem z bakrom, ki so ga kopala v gorovju Hajar (UAE Interact, 2012a, str. 4). V 1. stoletju našega štetja so bile vzpostavljene trgovske poti med današnjo Sirijo in južnim Irakom kot alternativa potem, ki so jih uporabljali Rimljani. Čeprav je bilo območje že od nekdaj znano po biserih, je prodaja le-teh dosegla enega od vrhuncev prav zaradi novih trgovskih poti. Arabska plemena so v 7. stoletju sprejela islam. Evropske države pa so ustanovile prve trgovske postojanke v 16. stoletju predvsem zaradi pomembne lege ob prometni poti v Indijo.

Prihod portugalskih zavojevalcev v 16. stoletju je imel krvave posledice za tamkajšnje prebivalce. Boj za prevlado za ta košček perzijskega zaliva je potekal med evropskimi narodi. Britanci so si nazadnje vendarle izborili pravico za delovanje na tem območju. Namen Britancev ni bil ustanavljanje kolonij v Perzijskem zalivu, ampak so le želeli obvarovati svoje trgovanje z Indijo. Pleme Qawasim, ki je imelo pod nadzorom emirata Ras al-Khaymah in Sharjah, je britansko delovanje občutilo kot invazijo, ki se ji je treba upreti, zato je v začetku 19. stoletja zgradilo veliko ladjevje. Za boje na morju pa je bilo pripravljenih približno 20.000 vojakov (UAE Interact, 2012b, str. 12). Velika Britanija je uničila pristanišče plemena Qawasim v Ras al-Khaymah in vse njihove ladje, kot vzrok za maščevanje pa so navedli napade na britanske ladje. S porazom plemena Qawasim se je povečal vpliv Abu Dhabija in Dubaja. Dubaj je postal prestolnica za trgovanje, medtem ko je Abu Dhabi postal glavni igralec v dobičkonosni industriji biserov (King, 2008, str. 26).

Po porazu plemena Qawasim so Britanci prisilili vse emirate, da so podpisali sporazum, ki prepoveduje vojskovanje na morju in piratstvo. Od leta 1820 naprej se je federacija vseh sedmih šejkatov, znana pod imenom Pogodbene države (angl. *Trucial states*) (UAE Interact, 2012a, str. 10). Britanci so urejali zunanje zadeve in jih varovali pred zunanjimi napadi. Ambicije drugih evropskih narodov so Veliko Britanijo in emirate privedle do podpisa novega sporazuma leta 1892, ki emirate spremeni v protektorat Velike Britanije. Ta sporazum Britancem nalaga zaščito pred zunanjimi sovražniki, v zameno pa so jim emirati predali nadzor nad zunanjo politiko, poleg tega pa niso smeli skleniti zavezništva s kakšno tujo vlado (United Arab Emirates, 2007).

Pomembna ekonomska dejavnost je bila vse od antičnih časov nabiranje biserov. Ponovni razcvet prodaje le-teh se je zgodil konec 19. stoletja, ko sta bila glavna uvoznika Indija in številne evropske države. Polnomadsko prebivalstvo se je v poletnih mesecih ukvarjalo predvsem z nabiranjem biserov, pozimi pa s kmetijstvom. Prva svetovna vojna je pomenila velik udarec za nabiralce biserov, nepopravljivo škodo pa sta zadali svetovna ekonomska kriza v letu 1930 in japonski izum kultiviranega bisera. V tem obdobju so celotne družine

emigrirale v Katar, saj se je z upadanjem nabiranja biserov pojavila revščina. Propad te industrijske panoge se je zgodil po drugi svetovni vojni, ko je Indija sprejela zakon o visokem obdavčenju biserov, ki prihajajo iz zaliva (UAE Interact, 2012b, str. 12).

S prihodom šejka Zayed bin Sultan Al Nahyan na oblast so emirati začeli doživljati svoj ponovni razvoj. Leta 1930 so naftne družbe prišle opravljat prve geološke raziskave. Nafto so najprej odkrili v Abu Dhabiju leta 1958, nato v Dubaju, Sharjahu in Ras al- Khaymah-u. Prva ladja s tovorom surove nafte je odplula iz Abu Dhabija leta 1962. Leta 1967 ZAE postanejo članica Organizacije držav izvoznic nafte (OPEC). Do leta 1970 so imele nadzor nad nafto predvsem družbe iz Združenih držav in Evrope. Kasneje pa so izpostave tujih družb počasi prehajale v last ZAE. S prihodki od prodaje nafte je šejk Zayed povečal sklad za razvoj v okviru Pogodbenih držav. Sklad je financiral gradnjo šol, stanovanj, bolnišnic in cest (King, 2008, str. 30).

Leta 1968 je Velika Britanija razglasila konec sporazuma in s tem umik vseh svojih sil. Emirati so tako skupaj z Bahrajnom in Katarjem ostali brez zaščite. Začela so se pogajanja med emirati za ustanovitev Unije arabskih emiratov. V Uniji naj bi bila poleg sedmih emiratos tudi Bahrajn in Katar, vendar se nikakor niso mogli poenotiti glede pogojev Unije. Pogajanja so se zaključila 2. decembra leta 1971, ko je šest emiratos ustanovilo federacijo ZAE. Ras al- Khaymah se je pridružil federaciji 10. februarja 1972 (UAE Interact, 2012b, str. 13–14).

Po ustavi iz leta 1971 so ZAE federacija sedmih avtonomnih emiratos, ki so absolutne monarhije pod dedno oblastjo domačih vladarskih rodbin. Že pred oblikovanjem federacije je imel vsak od emiratos lastne institucije. Da bi zagotovili učinkovito upravljanje države, so se vladarji dogovorili, da bodo pripravili začasno ustavo, ki bo določala pristojnosti, dodeljene novim zveznim institucijam, vse drugo pa bo ostalo v pristojnosti posameznih emiratos. Šele leta 1996 je potem Vrhovni svet sprejel predlog spremembe, ki je Abu Dhabi določil kot glavno mesto ZAE (Al Abed & Hellyer, 2001, str. 45).

Predsednik ZAE, šejk Zayed bin Sultan Al Nahyan, je podpiral in spodbujal razvoj na ravni enotne države. Eden prvih dosežkov vlade je bilo monetarno povezovanje med emirati, ki se je zgodilo maja leta 1973 z ustanovitvijo monetarne agencije ZAE. Ta je rešila vprašanje nacionalne valute in za nacionalno valuto uvedla dirham (AED). Monetarno agencijo je leta 1980 zamenjala Centralna banka ZAE (Al Abed & Hellyer, 2001, str. 208). Od leta 1980 je AED vezan na ameriški dolar (USD) v razmerju $1 \text{ USD} = 3,67 \text{ AED}$ (Oxford Economics, 2012, str. 4).

Junija leta 1974 je svet ministrov predstavil glavne smernice za nadaljnji razvoj ZAE. Za ciljna področja so opredelili:

- povečanje zmogljivosti in produktivnosti gospodarstva, diverzifikacija gospodarstva in povečanje izvoza;
- nadaljnje geološke raziskave in iskanje naravnih virov, spodbujanje podpore v proizvodnji in zmanjševanje pritiska na rast uvoza;
- sprejetje kapitalsko intenzivnih projektov, da se zmanjša povpraševanje po delu;
- razvoj infrastrukture na način, ki bo skladen z zahtevami proizvodnje blaga in storitev.

Po oblikovanju federacije je bilo pomembno vzpostaviti politično in socialno stabilnost. Zelo pomembno vlogo so imeli naftni prihodki, ki so se porazdelili med državljane v obliki visokih plač in visokega standarda socialnih storitev, kot sta zdravstvo in izobraževanje. To je dvignilo življenjski standard in kvaliteto bivanja državljanov, hkrati pa se je zmanjšala verjetnost notranjepolitičnih in socialnih nemirov (Al Abed & Hellyer, 2001, str. 250).

Razvojni cilji na področju socialne politike pa zagovarjajo vidik, da je končni cilj vsakega nadaljnega razvojnega načrta človek. Tako so različne socialne storitve namenjene njemu. Te storitve vključujejo: zdravstveno varstvo, šolstvo (izobraževanje kadra, ki bo zadostilo povpraševanju po delovni sili), skrb za okolje ter doseganje državne varnosti in varovanje temeljev družbe, njenih moralnih načel, svetih prepričanj in svetišč. S takšnimi temelji mora biti cilj oskrba države z usposobljeno in kvalificirano delovno silo za upravljanje gospodarstva, ki bo pripravljena na izvajanje razvojnih načrtov (Al Abed & Hellyer, 2001, str. 209).

Leta 1981 je bil na pobudo ZAE podpisan sporazum o sodelovanju med državami Perzijskega zaliva. Gre za politično in gospodarsko zavezništvo med šestimi sosednjimi državami. Osnovni cilji Sveta za zalivsko sodelovanje (GCC) so medsebojno povezovanje med državami članicami na vseh področjih, krepitev vezi med njihovimi prebivalci, oblikovanje podobnih predpisov na različnih področjih, kot so gospodarstvo, finance, trgovina, carina, turizem, zakonodaja, administracija, in tudi spodbujanje znanstvenega in tehničnega napredka v industriji, rudarstvu in kmetijstvu. Zavezništvo spodbuja tudi vzpostavljanje znanstvenoraziskovalnih centrov, ustanavljanje skupnih podjetij in sodelovanje zasebnih sektorjev (The Cooperation Council For The Arab States of The Gulf, 2012).

Leta 1992 so ZAE začeli izvajati 20-letni plan prestrukturiranja gospodarstva z namenom, da bi pospešili razvoj nenaftnih sektorjev. V vseh sektorjih gospodarstva so začeli z liberalizacijo, pri čemer imajo za gospodarsko rast pomembno vlogo predvsem prostotrgovinske cone (FTZ). Razvoj FTZ so spodbudili s pospešeno gradnjo infrastrukture, poslovnih objektov in z razvojem transporta (pristanišča) ter logistike. Zaradi takšne podpore pri razvoju so ZAE postali vodilni distribucijski center na Bližnjem vzhodu (DUBAICITY, 2009).

3 GOSPODARSKI RAZVOJ

Gospodarski razvoj je proces ustvarjanja kakovostno novih značilnosti gospodarstva. Za njegovo uresničitev je potrebno, da se gospodarstvo količinsko povečuje. Prav tako so potrebne spremembe kakovostnih značilnosti, ki se izražajo s strukturnimi spremembami. Gospodarski razvoj torej obsega tako gospodarsko rast⁴ kakor tudi izboljševanje kakovosti življenja in strukturne spremembe (Senjur, 2002, str. 7–8).

Kvalitativna stran gospodarskega razvoja poleg rasti produkta vključuje stopnjo zadovoljevanja materialnih potreb, zadovoljitev materialnih potreb, enakomernost v zadovoljitvi potreb (razdelitev), zaposlenost, socialne in kulturne vidike in podobno. Država z visokim produktom na prebivalca ni nujno tudi gospodarsko razvita (države proizvajalke nafte) (Bajt & Štiblar, 2004, str. 370–371).

3.1 Makroekonomski kazalci

Makroekonomijo je mogoče opredeliti kot razlago celotnogospodarskih velikosti v okviru tržnega sistema, ki zajema vse ekonomske transakcije. Makroekonomijo je mogoče označiti kot vseobsežni model. Pri vseobsežni analizi je celotno narodno gospodarstvo predstavljeno z določenim številom trgov in ti trgi se proučujejo v njihovi medsebojni povezavi (Senjur, 1995, str. 4).

3.1.1 Gospodarska rast in BDP

Bruto domači proizvod (BDP) je oznaka za celotno denarno vrednost končnih proizvodov in storitev, proizvedenih v državi v danem letu. Dobimo ga, ko uporabimo denarno mero za različne dobrine in storitve, ki jih je gospodarstvo proizvedlo z zemljo, delom in kapitalom. BDP je enak vsoti denarne vrednosti vseh potrošnih in naložbenih dobrin vladnih nakupov in neto izvoza v druge države. Z BDP najpogosteje merimo celotno uspešnost in delovanje gospodarstva (Samuelson & Nordhaus, 1998, str. 390).

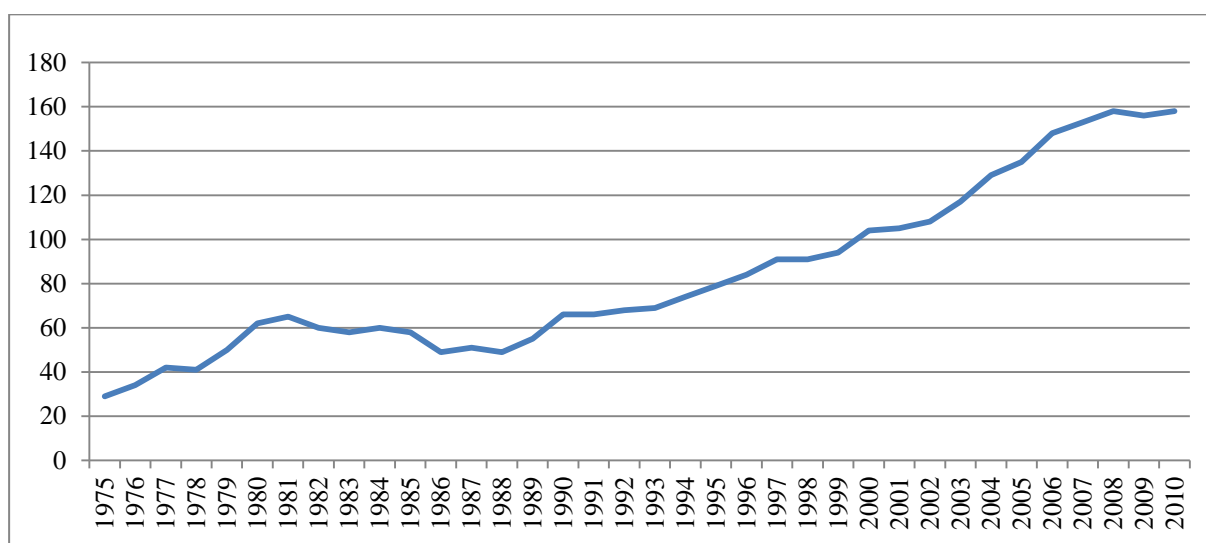
Opazno gospodarsko rast začnejo ZAE beležiti z izvozom nafte leta 1970, vendar so verodostojni podatki na voljo le od leta 1975 naprej. Za to obdobje so značilne visoke cene nafte na svetovnih trgih in zato visoki naftni dohodki, ki so jih ZAE namenili za izboljšanje fizične in socialne infrastrukture. Leta 1981 se je gospodarska aktivnost v ZAE ohladila, saj so z nižjimi cenami nafte na svetovnem trgu postali manjši tudi prihodki. Obdobje nekakšne stagnacije gospodarstva je nato trajalo vse do leta 1990, ko se je nominalni BDP ponovno povišal na vrednost, ki jo je dosegel že desetletje prej. Učinki vladnih reform se začnejo odražati v gospodarstvu leta 1990. V naslednjem desetletju se nato nominalni BDP podvoji.

⁴ V zahodni strokovni literaturi velja drugačna opredelitev obeh pojmov; pojem gospodarska rast se nanaša na gospodarska gibanja razvitih držav (angl. *developed countries*), pojem gospodarski razvoj pa se nanaša na gospodarska gibanja manj razvitih držav (angl. *less developed countries*).

Leta 2000 nominalni BDP že preseže 100 milijard USD, pred svetovno gospodarsko krizo pa leta 2007 preseže 300 milijard USD. Nominalni BDP se je povišal z 19 milijard USD leta 1976 na 297 milijard USD leta 2010.

Bolj kot nominalni proizvod pa je zanimiv realni, saj BDP merimo predvsem, da bi ugotovili obseg proizvedenih dobrin. Ta nas zanima predvsem zaradi merjenja učinkovitosti proizvodnje kakor tudi zaradi merjenja življenjske ravni prebivalstva. Realni proizvod dobimo tako, da iz nominalnega izločimo vpliv cen. Slika 2 prikazuje gibanje realnega BDP (v stalnih cenah iz leta 2000) od leta 1975 do 2010. Realni BDP se je v povprečju povečeval za 2,6 % na leto.

*Slika 2: Gibanje realnega BDP (v milijardah USD) v obdobju 1975–2010
(v stalnih cenah iz leta 2000)*

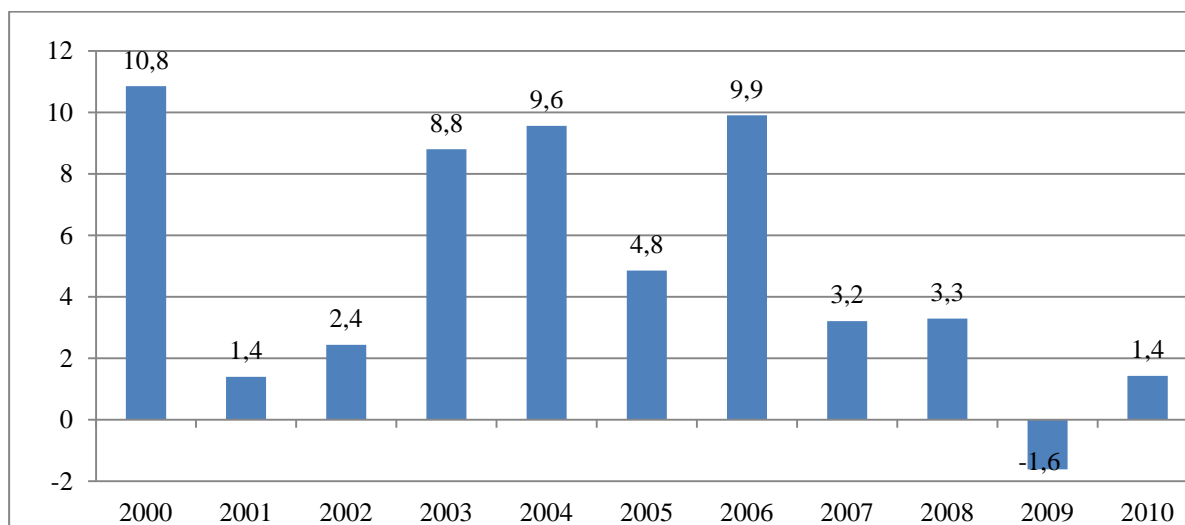

Vir: World Bank, 2012.

Gospodarska rast je gotovo ključna makroekonomska kategorija. Gospodarstvo, ki je sposobno dolgoročno zagotavljati ugodno gospodarsko rast, je na splošno ocenjeno kot uspešno gospodarstvo. Razni eksperimentalni ekonomski sistemi, kot je bil na primer socialistični gospodarski sistem, se uveljavijo ali propadejo na testu zagotavljanja dolgoročne gospodarske rasti. Družbenoekonomski sistem, ki ni sposoben zagotoviti primerljivo zadovoljive gospodarske rasti, mora prej ali slej prepustiti mesto konkurenčnejšemu družbenoekonomskemu sistemu (Senjur, 2002, str. 5–6).

Povprečna realna gospodarska rast v obdobju 2000–2010 je bila 4,9 %, kar ZAE uvršča med države z visoko gospodarsko rastjo. Vse do leta 2008 so gospodarsko rast poganjale visoke cene nafte na svetovnih trgih, povečano vključevanje FTZ v gospodarstvo in veliki gradbeni projekti, ki so potekali v dveh največjih mestih. Poglobljanje gospodarske krize je privedlo do upada povpraševanja po nafti. Cene nafte so padle na približno 30 % vrednosti glede na vrh, ki so ga dosegle julija leta 2008. Kapitalski pritoki v državo so se zmanjšali, z njimi pa so nazadovali tudi borzni indeksi. Odras tega je bila negativna gospodarska rast leta 2009; gospodarstvo se je skrčilo za 1,6 %. Leta 2010 je gospodarska rast znašala 1,4 % (Slika 3).

Slika 3: Realna gospodarska rast v obdobju 2000–2010 (v %)

Vir: World Bank, 2012.

Da lahko naredimo podatke različnih držav primerljive v realni vrednosti, to je vrednosti, izraženi v enotni valuti in enotni ravni cen, potrebujemo pretvornik, ki istočasno odpravi oba vira razlik, to je razlike v valutah in razlike v ravni cen med državami. Le v tem primeru so vsi BDP izraženi v enotni valuti in v enaki ravni cen, zato so razlike med njimi zgolj rezultat razlik v realnem obsegu proizvodnje/potrošnje. Pretvornik, ki ima to lastnost, se imenuje pariteta kupne moči (v nadaljevanju PKM). BDP, ki je rezultat pretvorbe s PKM, pa imenujemo BDP po kupni moči, realni BDP, tudi primerljivi BDP ali na kratko BDP v PKM. Tako dobljeni podatki so namreč po vsebini sorodni časovni seriji podatkov BDP v stalnih cenah: BDP v stalnih cenah omogoča ugotavljanja realnih sprememb (brez vpliva cen) BDP v času, BDP v PKM pa omogoča ugotavljanje realnih razlik (brez vpliva cen) med različnimi območji, običajno državami (Bregar, Kveder & Repotočnik, 2004, str. 4).

BDP na prebivalca po pariteti kupne moči znaša 48.597 USD, kar ZAE uvršča na 6. mesto na svetu. Za primerjavo lahko vzamemo sosednje države ZAE in tako ugotovimo, da ima BDP na prebivalca po pariteti kupne moči višji le Katar. Slednji je tudi absolutni zmagovalec na lestvici. Druge primerljive sosednje države pa zaostajajo za ZAE.

Tabela 1: BDP na prebivalca po pariteti kupne moči v letu 2011 v tekočih cenah (v USD)

Lestvica	Država	BDP v USD
1	Katar	102.891
2	Luksemburg	84.829
3	Singapur	59.936
4	Norveška	53.376
5	Bruneji	49.517
6	ZAE	48.597
12	Kuvajt	40.740
34	Bahrajn	27.368
39	Savdska Arabija	24.056

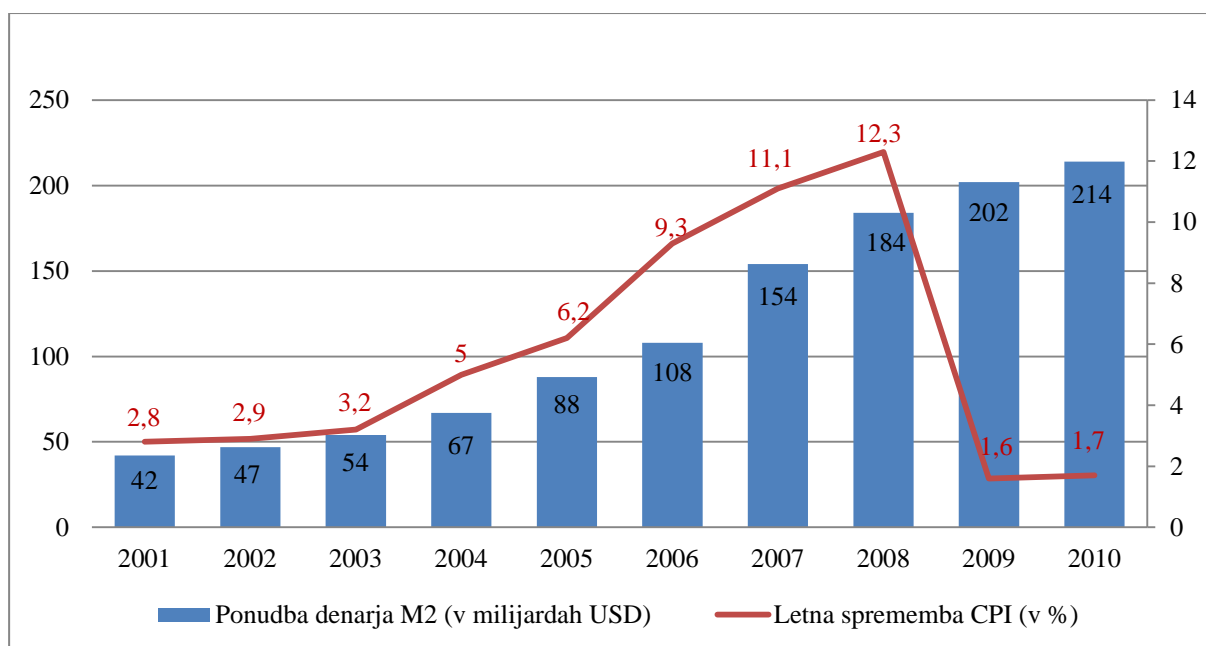
Vir: International Monetary Fund, 2011a.

3.1.2 Inflacija

Inflacija označuje povečanje splošne ravni cen in je pomemben dejavnik pri gospodarskem vzponu nekega gospodarstva. Ob visoki gospodarski rasti je pomembno vzdrževanje nizke stopnje inflacije. Eden od najpomembnejših cenovnih indeksov, s katerimi merimo stopnje inflacije, je indeks potrošnih cen (CPI), ki ga bom uporabil tudi sam.

Obdobje med letoma 2001 in 2008 je zaznamovala naraščajoča stopnja inflacije. Leta 2001 je znašala 2,8 %, medtem ko je leta 2008 znašala 12,3 %. Hitro rastoče stopnje inflacije so povezane z visoko gospodarsko rastjo v tem obdobju. Najvišjo stopnjo inflacije so ZAE zabeležili leta 2008, in sicer 12,3 %. Vzrok tako visoki inflaciji so bile naraščajoče cene za najem stanovanj, hrane in zaradi višjih cen surovin na globalni ravni. Dodatne inflacijske pritiske pa je povzročila slabitev USD proti drugim večjim valutam. Z gospodarsko recesijo so padle cene nepremičnin in cene blaga, USD pa se je ponovno okrepil proti drugim večjim valutam. To se je odrazilo v znižanju stopnje inflacije na 1,6 % v letu 2009 (Slika 4).

Slika 4: Letna sprememba CPI (v %) v primerjavi s ponudbo denarja M2 (v milijardah USD)

Vir: Trading Economics, United Arab Emirates Inflation Rate, 2012.

Vezava AED na USD dopušča Centralni banki ZAE omejene možnosti pri upravljanju ponudbe denarja v obtoku in pri zmanjševanju inflacije. Rast ponudbe denarja se do določene mere uravnava z usklajevanjem domačih obrestnih mer z gibanjem obrestnih mer v ZDA. Ko se znižajo obrestne mere v ZDA, se znižajo tudi v ZAE. Z znižanjem obrestnih mer se je količina denarja v obtoku povečala, kar je spodbudilo gospodarsko aktivnost, hkrati pa se je začela povečevati tudi inflacija (Slika 4).

3.1.3 Brezposelnost

Prebivalstvo ima nesporno zelo pomemben vpliv na gospodarski razvoj države. Ta vpliv lahko razdelimo na dva vidika: kvalitativni vidik, s čimer mislimo na izobraženost in strokovno usposobljenost prebivalstva, ter kvantitativni vidik, to je skupno število prebivalstva in starostna struktura prebivalstva, ki vpliva na delovno aktivnost, s tem pa na sposobnost varčevanja in investiranja. Absolutno število prebivalstva nam v ekonomski teoriji pove veliko o velikosti trga, o potencialih za ekonomije obsega in o razpoložljivosti delovne sile. S tega vidika je večji obseg prebivalstva v državi ugoden za gospodarski razvoj (Senjur, 2002, str. 259).

Nacionalni statistični urad ocenjuje, da je leta 2010 v ZAE živel 8,26 milijona ljudi. V primerjavi z letom 2006 je število prebivalcev zraslo za 65 %. To obdobje je zaznamovala visoka gospodarska rast, ki je privabljala delovno silo s celega sveta. Največ tujih delavcev se je priselilo v državo med letoma 2007 in 2008, in sicer 1,82 milijona. Z ohlajanjem gospodarske aktivnosti konec leta 2008 se je zmanjšala tudi potreba po delavcih iz tujine. Slednji se še vedno priseljujejo v ZAE, vendar v manjšem obsegu kot prejšnja leta (Kamcho Research, 2011, str. 26).

Tabela 2: Struktura prebivalstva po narodnosti, med leti 2006 in 2010 (v 1000)

Prebivalstvo	2006	2007	2008	2009	2010*
Državljan	851,164	877,741	904,857	933,381	947,997
Nedržavljan	4.161,220	5.341,265	7.168,769	7.266,615	7.316,073
Skupaj	5.012,384	6.219,006	8.073,626	8.199,996	8.264,070

Legenda: * Ocena prebivalstva za leto 2010 je bila podana na podlagi modela eksponentne rasti med leti 2008 in 2009.

Vir: National Bureau of Statistics, 2010.

Nedržavljanom so izdani začasni vizumi, ki jim ne omogočajo pridobitve državljanstva. Opravljajo izredno težavna dela v ekstremnih vremenskih pogojih. Za opravljeno delo pa prejmejo minimalno plačilo. Velik problem predstavlja stabilnost takšne družbe, kjer večina čuti pomanjkanje osnovnih pravic, so brez državljanstva in so prav tako na dnu družbene lestvice. Takšna skupina lahko postane vir politične agitacije v prihodnosti (United Nations University, 2010, str. 9).

Stopnja brezposelnosti je s 4,2 % ena od najnižjih na svetu, vendar je le-ta tako nizka predvsem zaradi visoke zaposlenosti med ndržavljanji. Nezaposlenost med državljanji pa je bila leta 2009 kar 14 %. Stopnja nezaposlenosti je še posebej problematična med državljanji v starostni skupini 20–24 let, kjer ta znaša 23,9 %. V tradicionalno nenaklonjenem okolju za ženske nezaposlenost med njimi znaša 28,1 %. Nezaposlenost moškega dela prebivalstva znaša 7,8 %.

ZAE ima prožen trg dela, vendar strukturne pomanjkljivosti povzročajo višjo brezposelnost med državljanji. ZAE se nahajajo na 7. mestu med 139 državami po prožnosti plač in na 10. mestu po etičnem kodeksu in produktivnosti (World Economic Forum, 2011a, str. 359). Tako

prožen trg delovne sile je privlačen za podjetja pri odpiranju novih delovnih mest, vendar državljani ne izkoriščajo danih možnosti. V veliki meri je problematična usposobljenost delavcev. V povprečju imajo tako tuji strokovnjaki štiri leta več formalne izobrazbe kot državljani ZAE. Okoli 90 % državljanov je zaposlenih v javnem sektorju, kjer so plače visoke. Visoki dohodki in varnost delovnega mesta jih odvrtaajo od iskanja zaposlitve v zasebnem sektorju (International Monetary Fund, 2011b, str. 22).

3.2 Investicije

Investicije so s čisto ekonomskega vidika najpomembnejši razvojni dejavnik. Ne samo zaradi dejanskega vpliva na gospodarsko rast, temveč tudi zaradi načina pogleda. Na investicije je namreč možno gledati kot na vsak izdatek ali napor, katerega namen je povečanje proizvodnih zmogljivosti. V tem smislu nam pogled investicij omogoča začetno lotevanje vprašanj gospodarskega razvoja. Investicijsko logiko je potem mogoče uporabiti tudi za druge faktorje gospodarske rasti (Senjur, 2002, str. 167).

Kapital se povečuje z investiranjem, zato lahko investicije opredelimo kot povečanje kapitala (Senjur, 2002, str. 169), ki imajo za gospodarsko rast večvrsten pomen:

- investicije vplivajo na sposobnost za proizvodnjo, s tem ko ustvarjajo proizvodne zmogljivosti;
- za gospodarsko rast je zelo pomembno dejstvo, da sta obseg investicij in tehnološki napredek tesno povezana. Tehnološki napredek je utelešen v samih investicijskih dobrinah. Tisto gospodarstvo, ki investira, lahko prednosti in dosežke tehnološkega napredka v celoti uporabi. Pot do tehnološkega napredka so inovacije, investicije pa so medij prenosa inovacij v gospodarstvo;
- predvsem v nerazvitih gospodarstvih se z investiranjem povečuje število delovnih mest in s tem možnost mobilnosti delovne sile, ki bi v nasprotnem primeru ostala neizkoriščena. V tem primeru govorimo o odvisnosti splošne mobilnosti resursov do velikosti investicij.

Od odkritja nafte dalje investicije igrajo pomembno vlogo pri gospodarskem razvoju države. Sprva je največ investirala predvsem država, in sicer v infrastrukturo. Posledica velikih investicijskih vlaganj države je bil proračunski deficit. Leta 2005 so ZAE prvič dosegli proračunski presežek v blagajni v višini 10.6 milijarde USD (Kamcho Research, 2011, str. 14).

Šejk Zayed bin Sultan Al Nahyan leta 1976 sprejme odločitev, da se ustanovi poseben sklad, ki bo upravljal velike naftne dobičke. Namen ustanovitve sklada je bil predvsem v zagotavljanju nadaljnjega razvoja ZAE. Abu Dhabijev investicijski sklad (ADIA) vlaga premoženje predvsem v sredstva z nizkim tveganjem. Z leti je sklad zgradil močan ugled na svetovnih trgih in velja dandanes za enega najbolj uglednih skladov (About ADIA, 2011). Obseg portfelja sklada je med 650 in 875 milijard USD, kar ga vrednoti kot največji državni naložbeni sklad na svetu (Asset-backed insecurity, 2008).

Naložbe na tujih trgih so že dolgo del strateške usmeritve ZAE, ki s pomočjo različnih državnih naložbenih skladov gradijo varnostno mrežo za prihodnje generacije, ki se bodo v prihodnosti soočile z vedno manjšimi zalogami naravnih bogastev. Med večjimi mednarodnimi naložbenimi skladi so poleg sklada ADIA še: Abu Dhabi Investment Council (ADIC), Invest AD, The Investment Corporation of Dubai (ICD), Dubai Holding, Dubai Holding Investment Group (DHIG) in Dubai World (UAE Interact, 2012a, str. 73–74).

Poleg državnega financiranja so pomembni tudi zunanji viri financiranja. Med zunanje vire financiranja spadajo donacije, denarne pomoči in neposredne tuje investicije⁵ (v nadaljevanju NTI), te sodijo skupaj s portfeljskimi investicijami v skupino vlaganj s spremenljivim donosom, pri čemer neposredne tuje investicije razumemo kot prevladujočo obliko poslovnega vlaganja kapitala v tujino, s katero investitor pridobi lastništvo bodisi nad celotnim podjetjem v tujini bodisi nad delom tega podjetja. Investitor lahko v tujini ustanovi novo podjetje, lahko pa prevzame ali razširi že obstoječe podjetje (Rojec, 1993, str. 23).

Tržno gospodarstvo, infrastruktura ter politična in gospodarska stabilnost so prispevali k ravni povečanja NTI in zagotovili prijazno poslovno okolje, da pritegne nove vlagatelje. Tuja podjetja, ki vlagajo v državo, uživajo koristi v obliki nizkih stroškov energije, nizkih finančnih tveganjih in nizkem deviznem tveganju.

Pri privabljanju NTI v državo imajo še posebno pomembno vlogo FTZ. Ustanovitev podjetja v eni od FTZ v ZAE je lahko privlačna možnost za tuje vlagatelje. Do sedaj so bile FTZ uspešne pri privabljanju velikega števila podjetij. Pomembne so tudi, ker podpirajo diverzifikacijo in širjenje nenaftnega sektorja gospodarstva. Glavne prednosti, ki privabljajo vlagatelje v FTZ, so:

- podjetje je lahko v 100 % tuji lasti;
- oprostitev davka na uvoz in izvoz;
- vrnitev kapitala in dobička;
- podjetja so opravičena plačevanja davkov za 15 let;
- oprostitev plačevanja dohodnine;
- nizke uvozne dajatve (razen na tobak in alkoholne pijače);
- ni devizne omejitve;
- pomoč pri zaposlovanju delovne sile in dodatne podporne storitve.

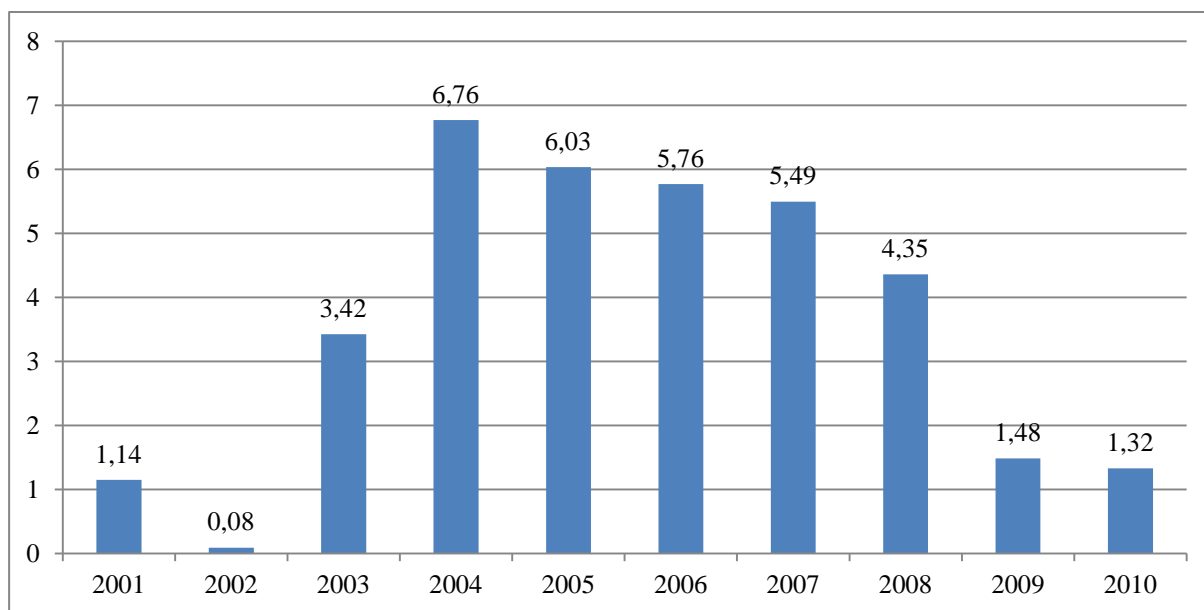
Neodvisni organ, ki ureja vsako FTZ, je Agencija prostotrgovinskih con (FZA). Ta agencija je pristojna za izdajo FTZ operativnih licenc in je servis vlagateljem pri vzpostavljanju podjetja v FTZ. Trenutno je v ZAE delujočih 36 FTZ, kar 22 od njih pa je lociranih v Dubaju. Najpomembnejšo vlogo med njimi ima prostotrgovinska cona Jebel Ali (UAE Free Zones, 2012).

⁵ Nekateri avtorji govorijo tudi o tujih neposrednih vlaganjih ali naložbah (angl. *FDI, foreign direct investment*).

Do leta 2007 so se prilivi NTI (angl. *inward flow*) v gospodarstvo ZAE povečevali in dosegli 14,1 milijarde USD konec leta 2007. Absolutno gledano so se ZAE pri privabljanju NTI v državo stalno uvrščali med najboljše tri v zahodni Aziji. Samo Savdska Arabija in Turčija sta imeli več prilivov NTI v gospodarstvo. Ohlajanje gospodarske aktivnosti in kreditni krč v svetovnem gospodarstvu sta botrovala k znižanju prilivov NTI v naslednjih letih. V letu 2010 so prilivi NTI v ZAE znašali 3,9 milijarde USD. Svetovna gospodarska kriza pa se je še bolj kot na prilivih NTI v državo odrazila na odlivih NTI iz države. Ti so leta 2008 znašali še 15,8 USD, medtem ko so odlivi NTI iz države leta 2010 znašali samo 2 milijardi USD (UNCTAD, 2011, str. 189).

Pred letom 2001 prilivi NTI nikoli niso presegli več kot 1 % BDP. Z odpiranjem gospodarstva in dodatnimi vladnimi reformami leta 2000 so se začele povečevati tudi NTI v državo. Leta 2004 so neto prilivi dosegli 6,8 % BDP, ta delež se je nato nekoliko zmanjšal, vendar je leta 2008 še vedno dosegal zavidljivih 4,3 % BDP. Leta 2009 se je BDP skrčil za 1,6 %, zmanjšale pa so se tudi NTI v državo. V letu 2010 je gospodarstvo ZAE že okrevalo, vendar so se NTI kot % BDP ponovno znižale in v letu 2010 znašajo 1,3 % (Slika 5).

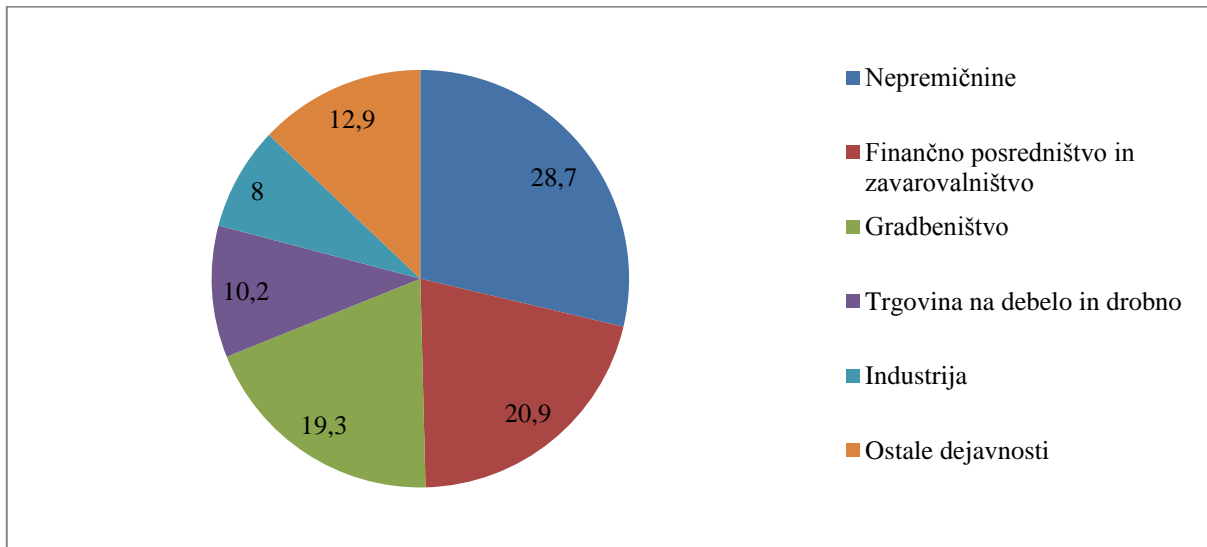
Slika 5: Neto prilivi NTI v obdobju 2001–2010 (v % BDP)

Vir: World Bank, 2012.

ZAE so leta 2010 imeli 76,4 milijarde USD NTI. Glede na leto 2009 so se NTI povišale za 8,8 %. Največ NTI je pritegnil nepremičninski sektor, ki predstavlja 28,7 % vseh NTI v državi, finančno posredništvo in zavarovalništvo z 20,9 %, sledijo mu gradbeništvo z 19,3 %, trgovina na debelo in drobno z 10,1 % ter industrijski sektor z 8 % (Slika 6) (Ministry of Economy, 2011, str. 32–33).

Slika 6: Struktura NTI glede na panogo v letu 2010 (v %)

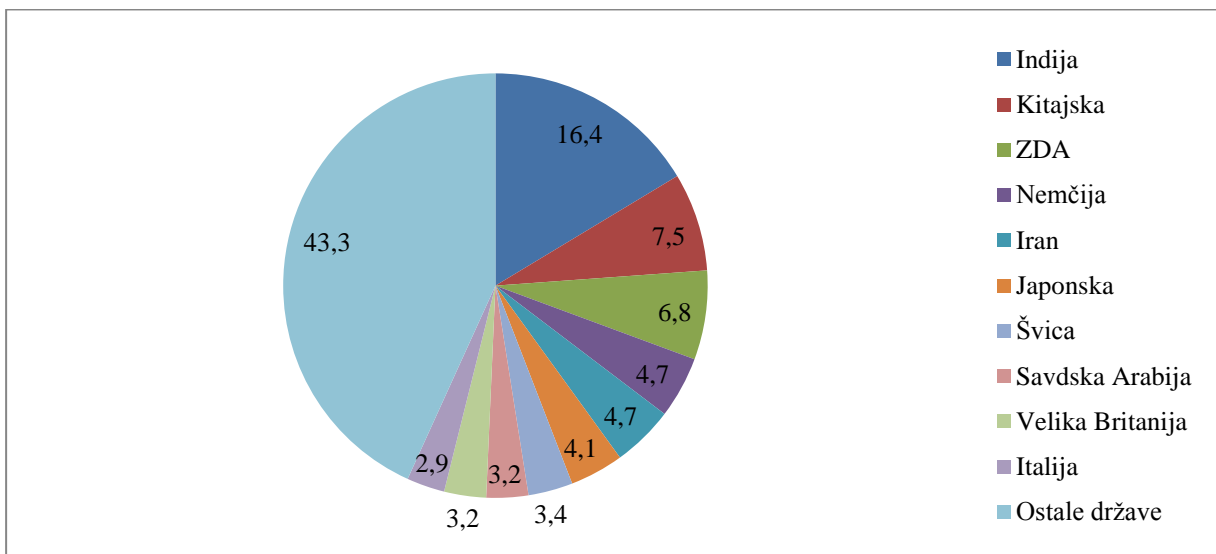

Vir: Ministry of Economy, Annual Economic Report 2011, str. 33.

3.3 Zunanja trgovina

ZAE so se pridružili Svetovni trgovinski organizaciji (WTO) 10. aprila 1996 z namenom krepitve zunanje trgovine. Najpomembnejšo vlogo pri mednarodni menjavi ima nafta. Indija, Kitajska, Nemčija in Iran največ trgujejo z ZAE, saj njihov delež predstavlja približno 40 % vse menjave (Slika 7). Strategija ZAE je ohranjanje in nadaljnja krepitev trgovskega sodelovanja že z obstoječimi trgovinskimi partnerji kakor tudi iskanje novih.

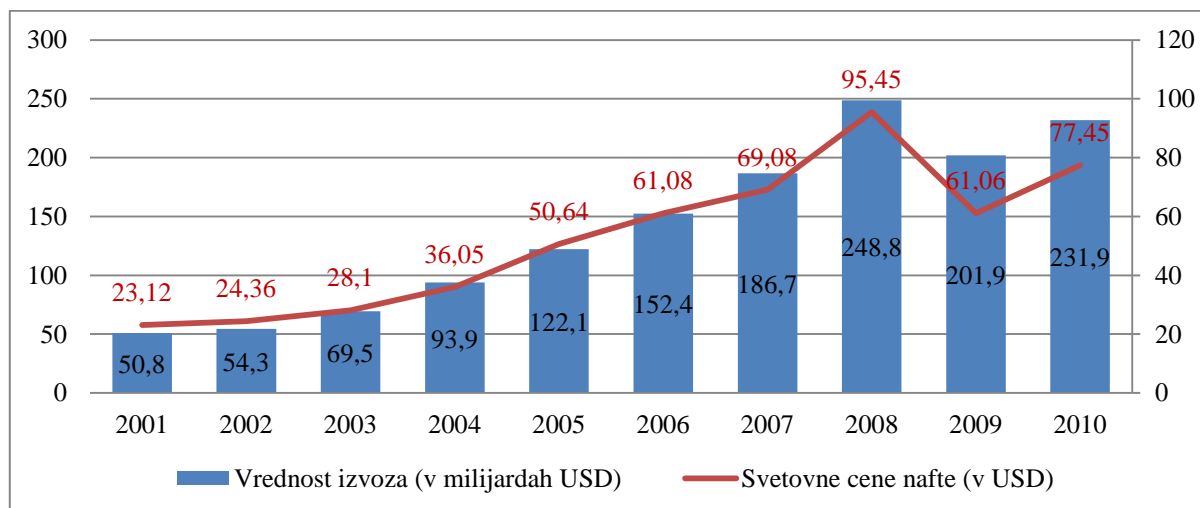
Slika 7: Skupna zunanja trgovina 2009/2010 (v % s posameznimi državami)

Vir: Ministry of foreign trade, UAE Trade Statistic in Figures 2011, 2011, str. 19.

Gospodarstvo ZAE je še vedno v veliki meri odvisno od izvoza nafte. Slika 8 prikazuje, kako je vrednost izvoza odvisna od cen nafte na svetovnem trgu. Leta 2008, ko se je cena nafte gibala okoli 95 USD na sodček, so imeli ZAE rekorden izvoz, ki je znašal skoraj 250 milijard USD. Z nižjimi cenami nafte leta 2009 se je izvoz zmanjšal na 200 milijard USD.

Slika 8: Vrednost izvoza (v milijardah USD) v primerjavi s svetovnimi cenami nafte (v USD) v obdobju 2001–2010

Vir: World bank, 2012; Organization of the Petroleum Exporting Countries, Yearly basket price, 2012.

Skupna vrednost blagovne menjave⁶ je v letu 2010 znašala 205.3 milijarde USD. V Tabeli 3 je prikazan uvoz, nenaftni izvoz in ponovni izvoz (angl. *re-export*). V mednarodni menjavi predstavlja največji delež uvoz. Do leta 2008 je uvoz ob visoki gospodarski rasti doživljal stalno rast, medtem ko se je ob svetovni gospodarski krizi ta skrčil, postopno okrevanje pa je nakazal ponovno v letu 2010.

Tabela 3: Vrednost uvoza, nenaftnega izvoza in ponovnega izvoza v obdobju 2001–2010 * (v milijardah USD)

Leto	Uvoz	Nenaftni izvoz	Ponovni izvoz
2001	30,5	2,1	8,6
2002	33,4	2,4	11,2
2003	40,2	2,9	13,8
2004	55,2	4,0	18,9
2005	67,2	4,5	26,4
2006	79,2	8,0	26,0
2007	105,7	9,9	34,9
2008	154,0	16,4	44,3
2009	121,8	17,8	40,2
2010	132,1	22,6	50,6

Legenda: * V podatkih ni zajet naftni sektor.

Vir: Ministry of foreign trade, UAE Trade Statistic in Figures 2011, 2011, str. 15.

⁶ V skupni vrednosti blagovne menjave je izvzet naftni sektor.

ZAE uvozijo največ dragih kamnov in kovin, raznih strojev in elektronskih naprav ter vozil. Stalno rast v zadnjih desetih letih doživljata tudi izvoz in ponovni izvoz, ki nista vezana na naftni sektor. Tudi v nenaftnem izvozu in ponovnem izvozu prevladuje izvoz biserov, dragih kamnov in plemenitih kovin, sledijo pa jim stroji in razni aparati. Rast izvoza in ponovnega izvoza, ki ni vezan na naftni sektor, je ena ključnih prioritete strategije države za diverzifikacijo gospodarstva stran od nafte.

Najbolj problematični faktorji, ki omejujejo izvoz, so dostop do finančnih sredstev za trgovanje, visoki stroški in zamude zaradi mednarodnega prevoza, prepoznavanje potencialnih trgov in potencialnih kupcev, dostop do uvoženih surovin po konkurenčnih cenah (World Economic Forum, 2012, str. 348). Kot najbolj problematične faktorje, ki zavirajo uvoz, pa WEF navaja visoke stroške in zamude zaradi mednarodnega prevoza, carinske ovire, visoke stroške in zamude zaradi domačega prometa, obremenjujoče postopke uvoza ter domače tehnične zahteve in standarde (World Economic Forum, 2012, str. 348).

Leta 2010 so bili ZAE 19. največji svetovni izvoznik. Izvoz je znašal 235 milijard USD (34,9 % predstavlja izvoz nafte in plina), kar predstavlja 1,5 % svetovnega izvoza. Uvozili so za 170 milijard USD blaga in storitev, kar jih uvršča na 25. mesto na svetu (Ministry of foreign trade, 2011, str. 2).

3.4 Gospodarska struktura

O pomenu naravnih virov za gospodarski razvoj so v ekonomski teoriji različna stališča. Nekateri ekonomisti trdijo, da imajo naravni pogoji podrejen položaj v gospodarskem razvoju (primer pri roki sta Švica in Japonska). Drugi pa zopet menijo, da so naravni viri ključni faktor gospodarskega razvoja. Stališče na sredi je, da so prirodni pogoji in viri materialni predpogoj za gospodarski razvoj (Senjur, 2002, str. 550).

Splošno mnenje je, da so države, ki razpolagajo z obiljem naravnih virov, hkrati tudi med najbolj razvitimi državami. Obstajala naj bi pozitivna korelacija med količino naravnih virov in gospodarsko razvitostjo posamezne države, vendar izkušnje kažejo, da so države, ki imajo izobilje naravnih virov, te vire slabo izkoristile. Obdarjenost države z naravnimi viri je prej priložnost, ne pa garancija uspešne gospodarske razvitosti (Borko, 2007, str. 3).

Predpogoj za gospodarski razvoj ZAE so bila naravna bogastva v obliki nafte in plina. ZAE so pomemben dobavitelj nafte na svetovnem trgu. Glede na ceno nafte na svetovnem trgu se spreminjajo kapitalski tokovi (tako pritoki kot odtoki) in imajo velik vpliv na gospodarstvo ZAE. Ko se cene nafte povečajo, imajo direkten vpliv na domačo industrijo, ki bo ob višjih cenah nafte izgubila na konkurenčnosti⁷ (National Bureau of Statistic, 2010, str. 23).

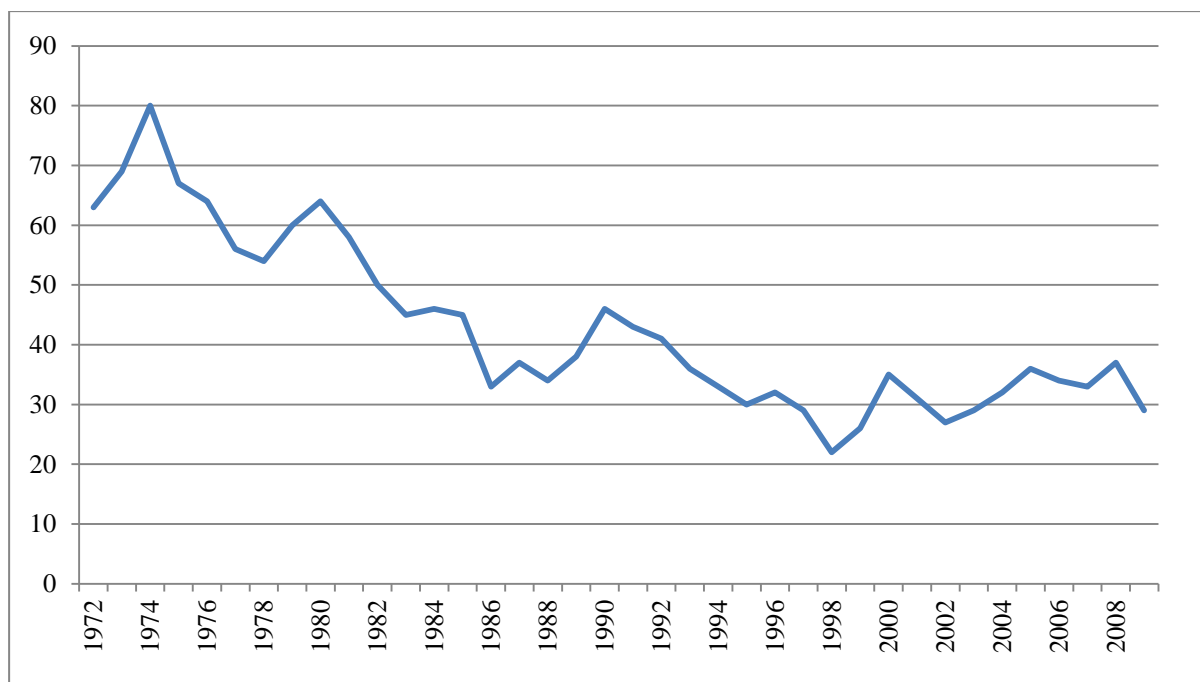
⁷ V strokovni literaturi se ta fenomen imenuje Holandska bolezen (angl. *Dutch disease*).

Povečanje izkoriščanja naravnih virov bo povzročilo deindustrializacijo gospodarstva s povečanjem menjalnega razmerja zaradi povečanega pritoka tujega denarja in NTI v državo. V končni fazi to pomeni, da ta sektor postane manj konkurenčen (National Bureau of Statistic, 2010, str. 24). Deindustrializacija v širšem pomenu označuje socialno-ekonomske spremembe, pri katerih se začne do tedaj prevladujoči delež sekundarnih dejavnosti v gospodarski strukturi zmanjševati v korist terciarnih in kvartarnih dejavnosti (Vrišer, 2001, str. 50).

Veliki naftni prihodki so ZAE omogočili neverjeten vzpon. Vedno več sredstev je vladarjem omogočilo, da so lahko izvajali velike razvojne projekte, ki so prinesli spremembo na družbenem in ekonomskem področju. Vendar gospodarstvo, ki je odvisno zgolj od izvoza ene dobrine, ne more biti dolgoročno uspešno. Vodilni v ZAE so zato kmalu po ustanovitvi federacije začeli izvajati plan prestrukturiranja gospodarstva. Kljub vsemu pa naftni sektor še vedno predstavlja osnovni vir financiranja nacionalnega gospodarstva kot tudi razvoja drugih sektorjev (Al Abed, Vine, P., Hellyer & Vine, P., 2006, str. 87).

Leta 1974 je naftni sektor prispeval približno 80 % v BDP. Z manjšimi nihanjem je v naslednjih letih tendenca padanja odvisnosti od naftnega sektorja precej izrazita. Leta 1990 je bil delež, ki ga je predstavljal naftni sektor, le še 45 %, medtem ko je naftni sektor v letu 2009 prispeval približno 29 % v BDP, kar ob vedno višjem BDP kaže na krepitev preostalih sektorjev gospodarstva. Dolgoročna strategija razvoja ZAE predvideva krepitev nenaftnega sektorja gospodarstva, ki je leta 2009 dosegal 71 % BDP (Slika 9).

Slika 9: Delež naftnega sektorja v BDP (v %)

Vir: A. Al Sadik, Evolution and Performance of the UAE Economy 1972–1998, str. 228; UAE Interact, 2012a, United Arab Emirates Yearbook 2010, str. 57.

Poleg naftnega sektorja velik del v BDP prispevajo še: industrija s 16,2 %, gradbeništvo z 10,7 % ter trgovina na debelo in drobno z 9 %. Nepremičninske in poslovne storitve so doživele precejšno upočasnitev rasti v letu 2009, vendar še vedno prispevajo relativno velik delež z 8,2 % v BDP. Vloga vlade pri zagotavljanju različnih vrst vladnih storitev je že tradicionalno visoka v ZAE, z 8 % odraža močno udeležbo javnega sektorja v zagotavljanje zdravstvenih storitev in izobraževanje tako za svoje državljane in nedržavljanke. Postopno krepitev glede na leto 2008 kaže tudi sektor transporta in skladiščenja s 7,1 %. Čeprav je bil finančni sektor opredeljen kot pomembna gonilna sila rasti v strategiji diverzifikacije tako v Dubaju in Abu Dhabiju, so finančne družbe leta 2009 prispevale približno 5,8 % BDP s precejšnjimi izboljšavami v svoji sofisticiranosti, čeprav je njihova posojilna sposobnost precej omejena z globalno finančno krizo (National Bureau of Statistic, 2010, str. 20).

Tabela 4: Razdelitev BDP glede na gospodarsko dejavnost v letih 1975, 1985, 1995, 2005 in 2009 (v % BDP)

Gospodarska dejavnost	1975	1985	1995	2005	2009
Kmetijstvo	0,0	1,4	2,4	2,2	1,7
Nafta in plin	66,5	43,8	34,2	32,1	28,9
Rudarstvo	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3
Industrija	0,0	9,1	8,7	14,5	16,2
Elektro gospodarstvo	0,0	2,1	2,2	1,8	1,6
Gradbeništvo	10,9	8,7	9,2	9,0	10,7
Skupaj blago	77,4	65,1	56,7	59,9	59,4
Trgovina in servisne storitve	8,2	8,5	12,4	9,2	9,0
Hoteli in restavracije	1,8	0,4	1,3	1,8	1,8
Transport in skladiščenje	3,2	4,1	5,9	6,8	7,1
Nepremičnine in poslovne storitve	4,0	5,1	8,1	7,7	8,2
Socialne storitve	1,8	0,4	1,4	1,8	1,9
Finančne storitve	1,6	5,0	5,0	5,7	5,8
Vladne storitve	3,4	10,8	9,9	8,0	8,0
Druge storitve	0,0	1,6	1,1	0,6	0,5
Minus pripisane bančne storitve	1,4	1,0	1,8	1,5	1,4
Skupaj storitve	22,6	34,9	43,3	40,1	40,6

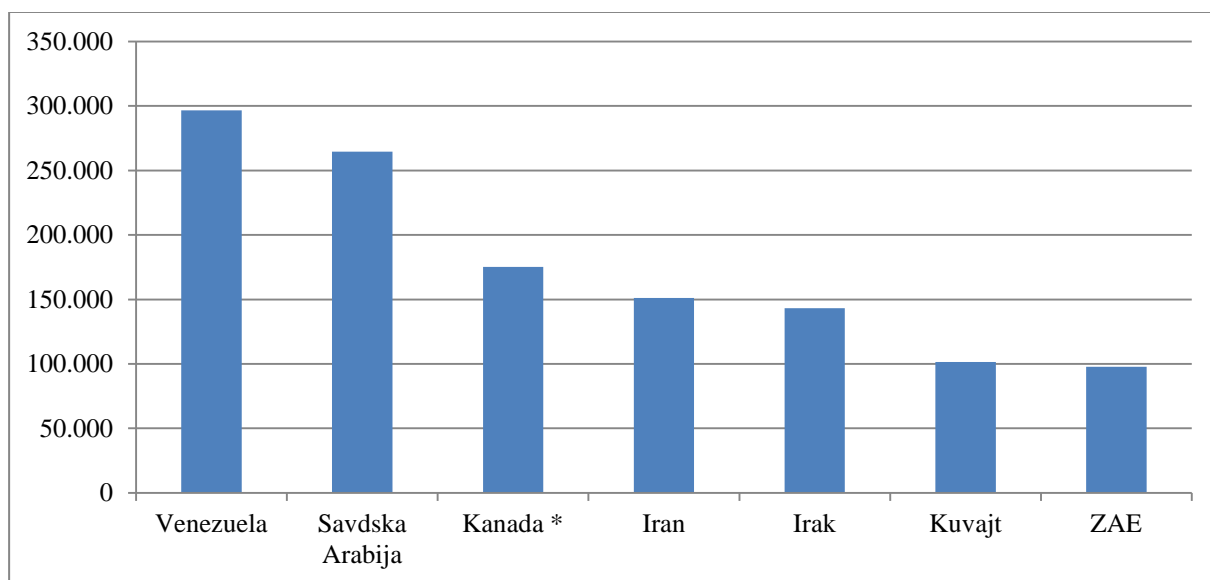
Vir: National Bureau of Statistics, 2010, str. 22; I. Al Abed & P. Hellyer, 2001, United Arab Emirates: A new perspective, str. 229.

Tabela 4 prikazuje gibanje posameznih sektorjev gospodarstva v času. Iz tabele je lepo razvidna diverzifikacija iz sektorja nafte in plina v preostale sektorje. V nadaljevanju sem predstavil gospodarske sektorje, ki so bili in bodo ključni za nadaljnji gospodarski razvoj ZAE. V sklopu sektorjev sem na kratko opisal tudi pomembnejša podjetja.

3.4.1 Nafta in plin

ZAE imajo sedme največje dokazane rezerve surove nafte,⁸ kar 95 % vseh zalog pa se nahaja v Abu Dhabiju. Dokazane rezerve so konec leta 2010 znašale 97,8 milijard sodčkov surove nafte, kar znaša približno 7,1 % svetovnih zalog (Slika 10). Te zaloge zadostujejo za 100 let, če bo povpraševanje po nafti ostalo na ravni iz leta 2010.

Slika 10: Dokazane zaloge nafte konec leta 2010 (v milijonih sodčkov)

Legenda:* Zaloge Kanade vključujejo tako imenovana peščena nahajališča, kjer gre za kamen material, ki vsebuje katran. To nafto v pesku najdemo v največjih količinah na severu zvezne države Alberta v Kanadi.

Vir: *Organization of the Petroleum Exporting Countries, Annual Statistical Bulletin, 2011, str. 22.*

Naftno politiko v ZAE oblikuje Vrhovni naftni svet (SPC) prek Abu Dhabijevega državnega naftnega podjetja (ADNOC). Pod njim deluje 14 hčerinskih podjetij, ki sodelujejo na vseh ravneh upravljanja in distribucije nafte in zemeljskega plina. Pogodbena struktura temelji na dolgoročni proizvodnji in delitvi, v kateri ima država v lasti večino kapitalskega deleža v projektu, v katerem nastopajo s skupnimi podjetji. Najbolj izstopajoči konzorciji na področju naftne industrije so: Podjetje za razvoj Zakum (ZADCO), Abu Dhabijevo podjetje za kopenske operacije (ADCO) in Abu Dhabijevo podjetje za delovanje v marinah (ADMA-OPCO). Velika mednarodna podjetja, ki delujejo v ZAE na področju naftne industrije, so: BP, Shell, Total, ExxonMobil, Petrofac in Partex (Energy Information Administration, 2011, str. 2).

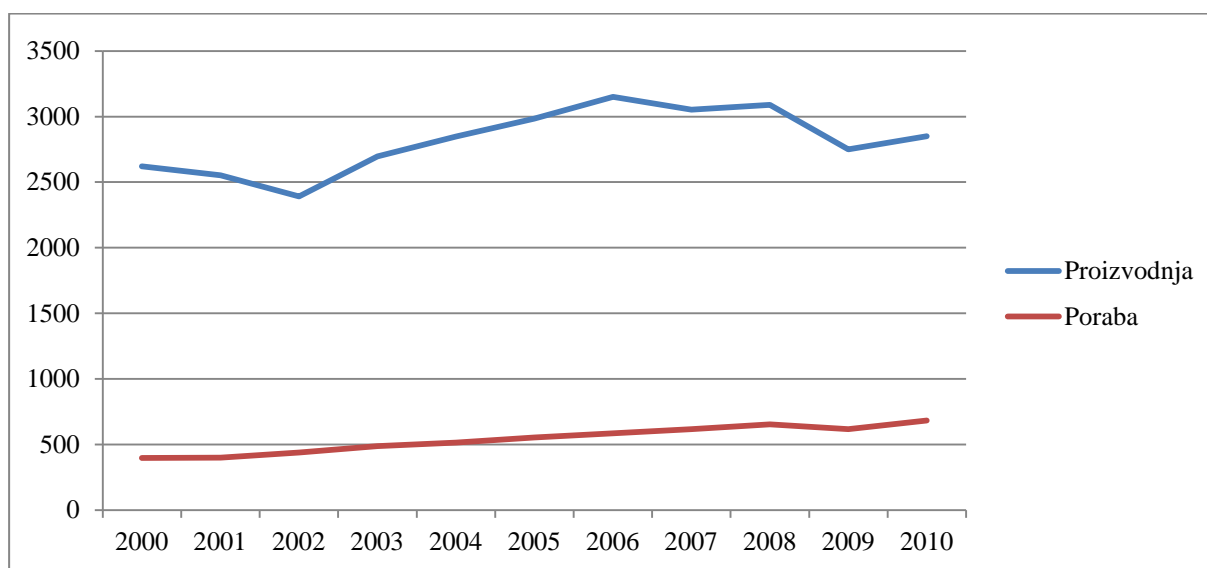
Podjetje ADNOC je bilo ustanovljeno leta 1971 z namenom delovanja na vseh področjih industrije nafte in plina. Podjetje je celostno izoblikovalo industrijo nafte in plina na področju raziskovanja in proizvodnje, storitev, rafinerije nafte in plina, pomorskih prevozov in

⁸ Surova nafta se meri v sodih. Standardizirani sodček nafte (angl. *barrel*, okraj. *bbbl*) ali drugega naftnega proizvoda znaša približno 158,98 litra ali 42 ameriških galon. Ta mera izvira še iz časov prvih vrtin v Pensilvaniji, ko so jo odobrili tako britanski kot ameriški trgovci in je formulirana na podlagi stare angleške mere za sod vina (angl. *tierce*).

distribucije. V zadnjih štiridesetih letih je ADNOC razširil svoje poslovne dejavnosti, okrepil svojo konkurenčnost in postal ena od največjih svetovnih naftnih družb s pomembnimi poslovnimi interesi v proizvodnih in prodajnih dejavnostih (Abu Dhabi National Oil Company, 2012).

Proizvodnja nafte je odvisna od kvot Organizacije držav izvoznic nafte (OPEC). Leta 2009 je OPEC za stabilizacijo naftnih trgov znižal kvote načrpane nafte. Leta 2010 pa se je proizvodnja nafte spet nekoliko povečala in je znašala približno 2.818.000 sodčkov na dan. Poraba nafte se zaradi velike gospodarske aktivnosti konstantno povečuje skozi vsa leta (Slika 11).

Slika 11: Proizvodnja in poraba nafte v obdobju 2000–2010 (1000 sodčkov na dan)

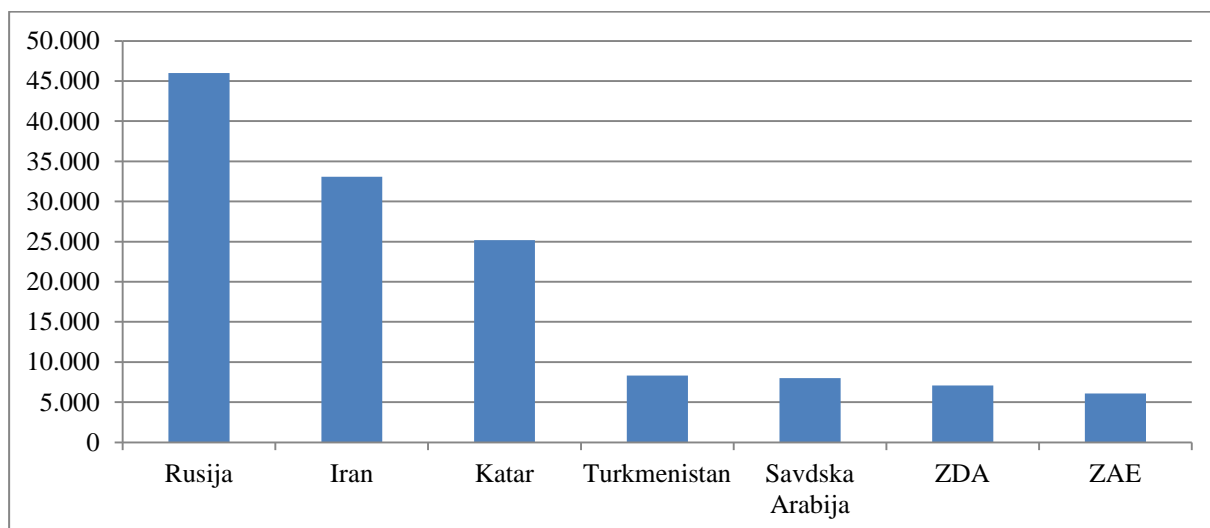

VIR: *bp.com, BP Statistical Review of World Energy, 2011, str. 8–9.*

Svetovna poraba nafte se je v letih 2008 in 2009 zmanjšala zaradi svetovne gospodarske krize. S postopnim izboljševanjem razmer na svetovnih trgih se povpraševanje po nafti povečuje, vendar počasneje, kot je bilo pričakovati. Mednarodna agencija za energijo napoveduje svetovno povpraševanje po nafti v višini 105 milijonov sodčkov na dan leta 2030, kar je 24 % več, kot je bilo svetovno povpraševanje po nafti leta 2008, ki je znašalo 85 milijonov sodčkov na dan. Večina ekonomistov, ki se ukvarjajo z energijo, vidi v prihodnje večje možnosti za proizvodnjo nafte prav v državah, kot so ZAE. Z vedno manjšimi zalogami nafte bodo v prihodnje prizadeta predvsem črpališča na območju Severnega morja. Abu Dhabi kot največji emirat trenutno načrpa 95 % vse nafte ZAE. Do leta 2019 načrtuje povečanje proizvodnih zmogljivosti za 30 % na 3,5 milijona načrpanih sodčkov na dan (UAE Interact, 2012a, str. 88).

Daleč največ dokazanih rezerv naravnega plina ima Rusija, ZAE se s 6091 milijardami kubičnih metrov plina uvrščajo na sedmo mesto po zalogah naravnega plina (Slika 12).

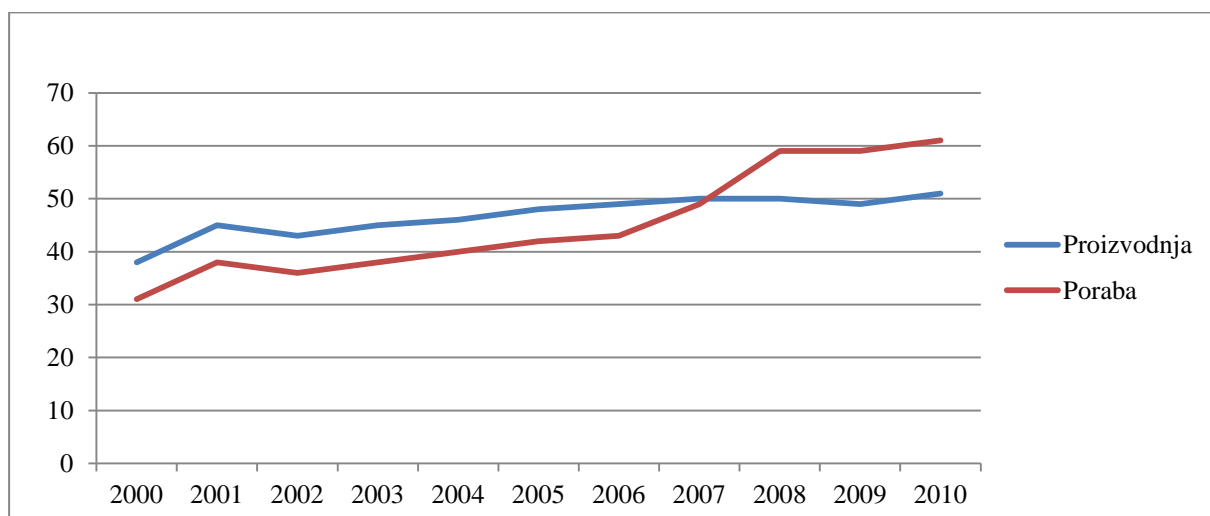
Slika 12: Dokazane zaloge naravnega plina konec leta 2010 (v milijardah m³)

Vir: Organization of the Petroleum Exporting Countries, Annual Statistical Bulletin, 2011, str. 23.

V ZAE uporabljajo zemeljski plin kot surovino za pridobivanje električne energije. Povpraševanje po plinu so pospešile domača industrializacija, rast prebivalstva in rast gradbenega sektorja. Z gospodarskim razvojem ZAE povpraševanje po plinu narašča prav zaradi vse večjih potreb po električni energiji, ki jo zahteva gospodarstvo. Trend naraščanja povpraševanja po plinu pa se bo nadaljeval. Izvoz se je zmanjšal zaradi povečane domače porabe in zaradi večje konkurence na mednarodnih trgih, ki jih imajo ZAE predvsem v Katarju in Iranu. Povpraševanje po plinu je že leta 2007 preseglo ponudbo (Slika 13). Proizvodnja plina bi sicer lahko bila večja, vendar proizvodnja in predelava plina draga in težka, poleg tega pa ZAE nimajo dovolj razvitih kapacitet za hrambo plina (Oil & Gas Directory Middle East, 2011, str. 1025).

Slika 13: Proizvodnja in poraba plina v obdobju 2000–2010 (v milijardah m³)

VIR: bp.com, BP Statistical Review of World Energy, 2011, str. 22–23.

Zanesljivost oskrbe z električno energijo je v največji meri odvisna od proizvodnje plina. Z zmanjšanjem kvot načrpane nafte se je zmanjšala tudi proizvodnja plina. V prihodnje bodo ZAE takšne izpade električne energije rešili z diverzifikacijo. Načrti zato predvidevajo oskrbo z jedrsko in sončno energijo, ki naj bi zmanjšala pritisk na dobavo plina (UAE Interact, 2012a, str. 90).

Kot alternativa nafte in plinu je bilo leta 2006 ustanovljeno podjetje Masdar. Namen ustanovitve podjetja je vključevanje obnovljivih virov energije v gospodarstvo ZAE. V Abu Dhabiju je tako zrastle mesto Masadir, ki se kot prvo mesto na svetu ponaša z ničelnim izpustom ogljika v ozračje. V mestu so zgradili kompleks, ki služi raziskavam alternativnih virov energije, energetske učinkovitih tehnologij in inženiringu. Veliko priznanje projektu pa je podala Mednarodna agencija za obnovljivo energijo (IRENA), ki je glavni sedež agencije postavila prav v Abu Dhabi (Energy Information Administration, 2011, str. 7).

3.4.2 Industrija

Največ industrijske aktivnosti je vezane na proizvodnjo nafte in plina. Razvoj industrije je močno povezan z razcvetom gradbeništva, neposredno s povpraševanjem po cementu, cementnih blokih, aluminiju, oknih, pohištvu in posredno s širjenjem v živilski industriji zaradi vedno večjega števila prebivalstva. Večina industrije izkorišča primerjalno prednost v obliki nafte in plina. Nizke cene nafte domačim podjetjem omogočajo konkurenčno prednost. Vlada se zavzema za nadaljnjo krepitev lokalne industrije. Ministrstvo za gospodarstvo želi predstaviti ZAE kot zeleno destinacijo za naložbe v visoko tehnologijo in težko industrijo za mednarodne investitorje (UAE Interact, 2012b, str. 74).

Predelava aluminija je ena najpomembnejših gospodarskih panog v ZAE. Podjetje aluminija Dubaj (DUBAL) je bilo ustanovljeno leta 1979 in ima v lasti eno največjih talilnic aluminija na svetu. Podjetje predstavlja enega od glavnih svetovnih proizvajalcev aluminija in ima velik vpliv tudi na gospodarstvo ZAE. Leta 2010 je podjetje Dubal proizvedlo 1170 tisoč metričnih ton aluminija in se uvršča na 7. mesto na svetovni lestvici (Bloomberg, 2011).

Proizvodnja cementa je pomembna panoga v industriji gradbenega materiala. Gre za eno najstarejših proizvodnih industrij v ZAE. Prva tovarna je bila zgrajena leta 1975 v Ras al-Khaimahu. Trenutno v ZAE obratuje 12 tovarn, ki imajo skupno zmogljivost 11 milijonov ton cementa na leto. Največji proizvajalec je podjetje Unija cementnih podjetij (UCC) s proizvodnjo skoraj 5 milijonov ton cementa na leto. V proizvodnji uporabljajo visoko kakovosten apnenec, ki se nahaja v gorovju Hazar. Pomembno je poudariti, da tovarne cementa zaposlujejo veliko število delavcev (Ministry of Economy, 2012, str. 79).

Industrija jekla veliko prispeva h gospodarstvu ZAE. Ena največjih tovarn Industrija jekla emiratos (ESI) uporablja najnovejšo tehnologijo, s katero proizvaja zelo kakovostne jeklene palice, ki se nato uporabljajo v gradbeništvu. Tovarna je bila ustanovljena leta 2001 z namenom, da se zadovolji vse večje povpraševanje po kakovostnih izdelkih iz jekla na hitro

rastočem trgu ZAE. ESI je edini pomemben domači dobavitelj armaturnih jeklenih mrež. Valjarna ima zmogljivost proizvodnje okoli 600.000 ton armaturnih jeklenih mrež. Zaradi velikega povpraševanja po izdelkih tovarne proizvajajo s polno zmogljivostjo (Ministry of Economy, 2012, str. 78–79).

Proizvodnja kablov ima velik vpliv pri razvoju ZAE, Kabelsko podjetje Dubaj (DUCAB) pa je primer uspešnega podjetja. Tehnološko napredna proizvodnja kablov je podjetju omogočila mednarodni preboj kmalu po ustanovitvi podjetja leta 1979. Gre za glavnega proizvajalca električnih kablov na Bližnjem vzhodu. Trenutno podjetje v treh tovarnah proizvaja okoli 110.000 ton visoko-, srednje- in nizkonapetostnih kablov in žic na leto. Da gre za visoko tehnološke izdelke, kaže tudi vgradnja kablov v nekatere najbolj razpoznavne stavbe v ZAE, kot so Burj Kalifa, Dubai Metro in Dubai Palm Jumeirah (Ministry of Economy, 2012, str. 78).

Farmacija spada direktno pod Ministrstvo za zdravje, ki je odgovorno za izdajanje dovoljenj farmacevtskim podjetjem. Čeprav dve podjetji delujeta v FTZ, je večina proizvodnje zdravil locirana zunaj FTZ. Trenutno največje podjetje je Zalivsko farmacevtsko podjetje (Julphar) s sedežem v Ras Al-Khaimahu. Podjetje, ki je bilo ustanovljeno leta 1985, danes proizvaja 275 vrst zdravil (vključno z antibiotiki), samo 7 % zdravil pa je namenjenih domačemu trgu. Leto 2011 je podjetje zaključilo z okoli 300 milijonov USD dobička. Podjetje načrtuje gradnjo številnih novih tovarn tako doma kot v tujini (Julphar, 2012).

3.4.3 Telekomunikacije

Spodbujanje telekomunikacijskega sektorja je pomemben del strategije vlade ZAE, ki temelji na zavedanju, da je povezovanje ključni sestavni del javne infrastrukture in konkurenčna prednost na zanj temelječega gospodarstva. Značilnosti telekomunikacijskega sektorja so hitre in učinkovite internetne in mobilne povezave, zaradi česar so ZAE idealna država, da postanejo digitalno središče regije (UAE Interact, 2012a, str. 136).

ZAE se leta 2010 uvrščajo na 24. mesto po indeksu mrežne pripravljenosti⁹ (NRI), kar ZAE postavlja na 1. mesto v območju GCC. Če NRI še bolj razčlenimo, vidimo, da so se ZAE odrezali najboljše v indeksu usposobljenosti vlade, kjer so zasedli 3. mesto, v indeksu individualne usposobljenosti, kjer so se uvrstili na 5. mesto, indeksu tržnega okolja, kjer so zasedli 18. mesto, v indeksu individualne uporabe, kjer so zasedli 21. mesto. Slabše pa so se odrezali v indeksu politično in regulativno okolje – 34. mesto, indeksu poslovne uporabe, kjer

⁹ NRI je opredeljen kot stopnja pripravljenosti države ali neke druge skupnosti na sodelovanje in uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) za večjo konkurenčnost in razvoj. NRI so zasnovali že za poročilo 2001–2002 iz 1/3 okolja, 1/3 usposobljenosti in 1/3 uporabe. Indeks okolja v enakih deležih sestavljajo tržno okolje, politično regulativno okolje in infrastruktura. Indeks usposobljenosti v enakih deležih sestavljajo individualna usposobljenost, usposobljenost poslovnih subjektov in usposobljenost vlade. Indeks uporabe je sestavljen iz individualne uporabe, uporabe v poslovanju in uporabe v državni upravi (Pivec, 2003).

so prav tako zasedli 34. mesto, in indeksu vladane uporabe, po katerem so se uvrstili na 40. mesto (World Economic Forum, 2011b, str. 292).

Telekomunikacijski sektor v ZAE ureja telekomunikacijski regulativni organ (TRA). Pod njim delujeta dva mobilna operaterja, ki sta pretežno v državni lasti. Sektor je v preteklosti doživel veliko rast, gostota mobilnih naročnikov je februarja 2010 dosegla 203 % prebivalstva.¹⁰ Gostota naročnikov interneta pa je dosegla 68,3 % prebivalstva, od tega eden od dveh naročnikov uporablja širokopasovne storitve (Ministry of Economy, 2012, str. 81).

Etisalat je največji operater na Bližnjem vzhodu s tržno vrednostjo, ki presega 20 milijard USD, in s približno 8 milijard USD letnih prihodkov. Etisalat ima eno najvišjih bonitetnih ocen za telekomunikacijske družbe v Ameriki, na Bližnjem vzhodu in Afriki in je 2. najvišje ocenjeno globalno telekomunikacijsko podjetje na lestvici Fitch in 4. najvišje ocenjeno telekomunikacijsko podjetje na lestvici S & P in Moody. Etisalat deluje v 18 državah po Aziji, Bližnjem vzhodu in Afriki. Do danes je podjetje pridobilo okoli 140 milijonov naročnikov in je po številu naročnikov 15. največje svetovno telekomunikacijsko podjetje (Etisalat, 2012).

3.4.4 Transport

Transport je hitro postal strateška prednostna naloga. Cilj ZAE je postati glavno prometno središče med Evropo in jugovzhodno Azijo. V skladu z razvojnimi cilji je bilo v gradnjo pristaniške in letališke infrastrukture vloženi veliko javnih sredstev. Hkrati pa je vlada finančno podpirala tudi razvoj letalskih in ladjarskih družb (Ministry of Economy, b.l., str. 83).

Letalska panoga prispeva približno 6,2 % v BDP in zaposluje približno 224 tisoč ljudi. Letalske družbe prepeljejo letno okoli 56 milijonov potnikov in opravijo 206 tisoč mednarodnih letov v 79 držav sveta. Letalski sektor pa je pomemben tudi za ladjarski sektor, saj opravlja za ladjarske družbe logistične storitve. V letu 2010 so tako letalske družbe prepeljale okoli tri milijone ton blaga, za kar so ladjarski prevozniki plačali 6,5 milijarde USD. Povezovanje s svetovnim omrežjem zračnega prometa spreminja tudi možnosti za gospodarstvo ZAE z (Oxford Economics, 2011, str. 5):

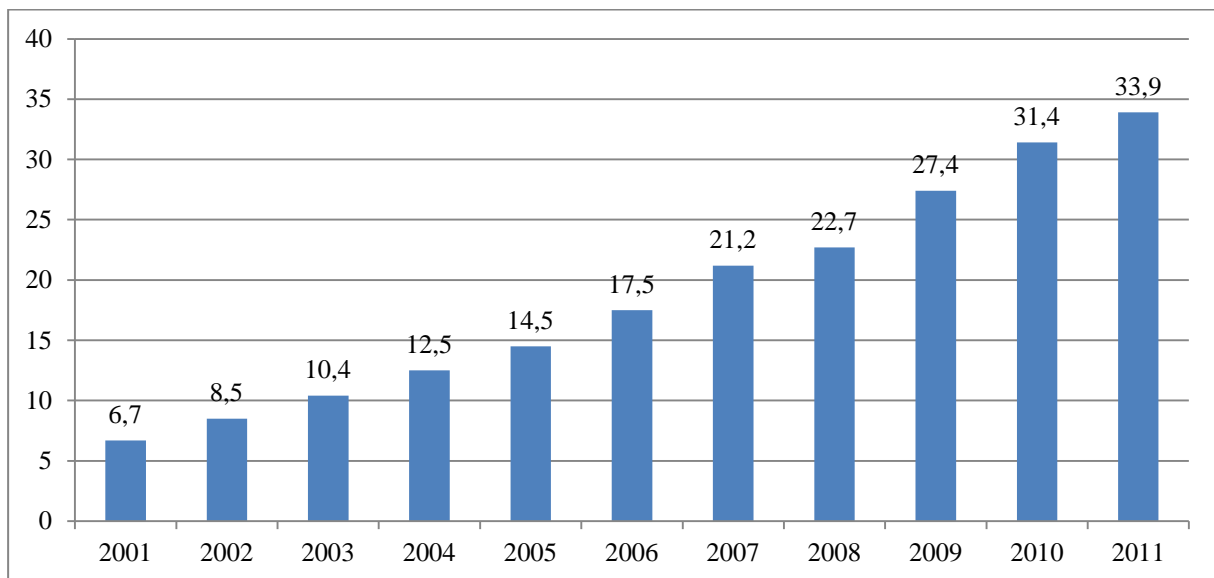
- odpiranjem tujih trgov za izvoz;
- znižanjem stroškov prevoza, še posebej na daljše razdalje, s čimer povečujejo konkurenčnost, saj lahko dobavitelji servisirajo širše območje in zmanjšujejo povprečne stroške s pomočjo večje ekonomije obsega;

¹⁰ Visoka gostota pomeni, da imajo uporabniki po več kartic SIM ali naročniških razmerij (npr. eno za domačo in eno za službeno rabo; ali eno za telefoniranje in drugo za dostop do interneta v računalniku; mobilne številke se uporabljajo za vmesnike med mobilnimi in fiksnimi omrežji, za komuniciranje med različnimi napravami ali nadzor nad njimi ter za različne storitve, kot so avtomatski odzivniki ali sledenje avtomobilom).

- sprejemanjem novih poslovnih praks, kot so upravljanje zalog v pravem času (angl. *just in time inventory*), ki temeljijo na hitri in zanesljivi dobavi.

Letalska družba Emirates Airlines je bila ustanovljena leta 1985 in je začela opravljati prve lete s samo dvema najetima letaloma. Čeprav je družba v lasti vlade Dubaja, emirat nikoli ni vplival na razvoj družbe s protekcionizmom, ampak je vseskozi zagotavljal konkurenčno okolje za vse letalske prevoznike na območju ZAE. Strategija, ki ne temelji na količini prepeljanih potnikov, ampak na kakovosti poslovnih storitev, in polna podpora vlade Dubaja je družbi skozi leta zagotavljala rast. Družba je v letu 2001 prepeljala 6,7 milijona potnikov, v letu 2012 pa že skoraj 34 milijonov (Slika 14). Danes družba spada med največje letalske prevoznike na svetu. Po številu prepeljanih potnikov se uvršča na 17. mesto med letalskimi družbami. Zaradi dolgih mednarodnih letov pa družba zaseda 1. mesto glede na preletene razdalje. Leta 2012 ima družba floto 170 letal, ki letijo na več kot 120 destinacijah v več kot 70 držav sveta. Floto namerava družba v naslednjih letih povečati še za približno 220 letal (Emirates, 2012).

Slika 14: Število prepeljanih potnikov z družbo Emirates Airlines v obdobju 2001–2011 (v milijonih)

VIR: The Emirates Group, Annual report 2011–2012, str. 133.

Skozi leta so ZAE postali središče za pomorski prevoz in logistiko na Bližnjem vzhodu. V veliki meri je razvoj ladijskega prometa zaznamovalo odprtje pristanišča Jebel Ali, ki deluje v okviru JAFZA. Pristanišče je omogočilo razvoj ladjedelnštva, popravila in vzdrževanja ladij ter predvsem natovarjanja in pretovarjanja ladij.

JAFZA je bila ustanovljena leta 1985 in je hkrati prva ustanovljena prostotrgovinska cona na območju ZAE. Razteza se na površini 48 km² in gre za eno največjih in najhitreje rastočih prostotrgovinskih con na svetu. Z začetnih 19 podjetij leta 1985 je število podjetij, ki poslujejo v JAFZA, naraslo na 6402 v letu 2009. Tako velik razvoj lahko pripišemo predvsem legi, saj leži med pristaniščem Jebel Ali, ki velja za šesto največje pristanišče na svetu, in

največjim svetovnim letališčem za tovorni promet- Al Maktoum International Airport. S svojo lego svojim partnerjem omogoča hiter dostop do trga, ki se razteza od Azije do Afrike (Ministry of Economy, 2012, str. 102).

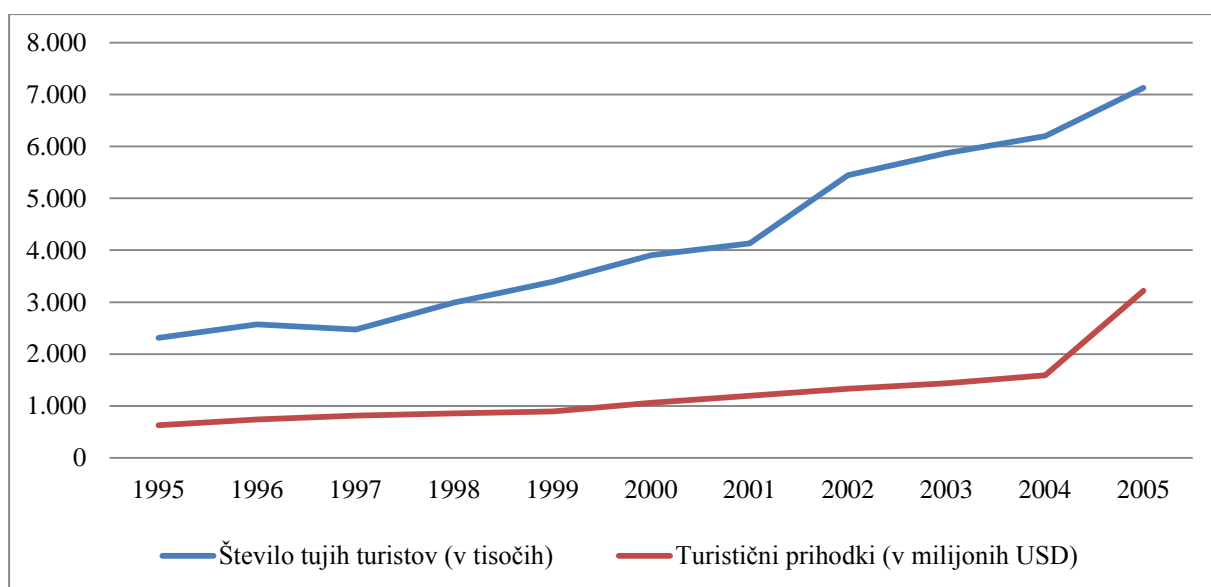
ZAE imajo dobro razvito cestno omrežje, ki povezuje vsa večja mesta. V državi je približno 4000 kilometrov dobro vzdrževanih cest, ki so v večinski državni lasti. Transportna podjetja, ki delujejo na območju ZAE, v večini zaposlujejo tuje delavce. ZAE na državni ravni nimajo razvite železniške infrastrukture, ta je razvita le v večjih mestih.

3.4.5 Turizem

Leta 2011 so se ZAE uvrstili na 30. mesto od 139 držav sveta glede na turistični indeks konkurenčnosti. Konkurenčne prednosti turističnega sektorja ZAE so dobra letališka in turistična infrastruktura, kvalificirana delovna sila. Glavne slabosti turističnega sektorja pa so povezane s težavnim naravnim okoljem, v katerem se razvija turistični sektor, in zagotavljanjem higiene (World Economic Forum, 2011c, str. 370).

ZAE veljajo za odprto in stabilno gospodarstvo, ki je locirano na politično nemirnem območju Bližnjega vzhoda. Kljub nemirom v sosednjih državah beležijo v letu 2011 povečanje števila gostov in prihodkov. Celotni turistični sektor prispeva okoli 42 milijard USD v BDP, poleg tega pa zaposluje več kot 10 % prebivalcev ZAE. Slika 15 prikazuje trend naraščanja tujih turistov in turističnih prihodkov. Leta 1995 je bil turistični prihodek na enega tujega turista približno 273 USD, medtem ko je bil prihodek na enega tujega turista leta 2005 že 451 USD (v tekočih cenah). Ta podatek nam pokaže, da se ZAE v tujini predstavljajo predvsem kot destinacija, ki goji luksuzni turizem (World Economic Forum, 2011c, str. 370).

Slika 15: Število tujih turistov (v tisočih) v primerjavi s turističnimi prihodki (v milijonih USD) v obdobju 1995–2005

Vir: World Bank, 2012.

Ministrstvo za turizem in trgovino (DTMC) je bilo ustanovljeno leta 1997 z namenom dobre promocije in skrbnega načrtovanja turističnega sektorja Dubaja. Leta 2011 je Dubaj zabeležil 9 milijonov turistov, ki so ustvarili približno 32 milijonov nočitev. Povprečna zasedenost hotelov je bila 74 %. Prihodki hotelov so se leta 2011 glede na leto 2010 povečali za 20 % in znašajo 4,3 milijarde USD (Department of Tourism and Commerce Marketing, 2011).

Dubaj je svoj turizem razvijal na nov, inovativnejši način, s poudarkom na prilagajanju informacijski tehnologiji in sodobnim marketinškim pristopom. Marketinški pristop privabljanja gostov ter občutek perfekcionizma in presežkov, ki ga srečujemo na vsakem koraku, pusti pri obiskovalcu nepozaben vtis. Mojstrovine vrhunske arhitekture so plod predvsem tujih arhitektov (Murn, 2007, str. 28).

3.4.6 Kmetijstvo

Skupna površina kmetijskih zemljišč predstavlja manj kot 1,5 % celotne površine ZAE. Kmetijstvo prispeva le majhen prispevek k BDP (1,7 % v letu 2009). Prizadevanja vlade težijo k povečanju tega deleža, zato so za spodbujanje kmetijstva predlagali naslednje spodbude (Al Abed & Hellyer, 2001, str. 250):

- kmetijska zemljišča so brezplačna za vse državljane ZAE;
- semena, gnojila in insekticidi so na voljo po polovični ceni;
- vodnjaki so izvrtani brezplačno;
- zagotavljajo brezplačne tehnične storitve, kot so namestitve vodnih črpalk;
- mali kmetje so zaščiteni pred tujo konkurenco s politiko kupovanja kmetijskih izdelkov po višjih cenah.

Država veliko vlaga in dokazuje svoje strokovno znanje na področju gojenja široke palete pridelkov v izredno sušnem podnebju, vendar analiza stroškov in koristi postavlja pod vprašaj vzdržnost nekaterih področij kmetijskega sektorja. Medtem ko kmetijstvo preživlja težke čase, se število prebivalcev iz leta v leto povečuje, kar veča potrebo po oskrbi s hrano. Tradicionalna rešitev, ki se je poslužujejo ZAE, je uvoz hrane iz tujine (UAE Interact, 2012b, str. 141).

Trenutno uvozijo 85 % hrane, vendar se kmetijska proizvodnja povečuje, saj država s subvencijami spodbuja ekološko pridelavo hrane. V Abu Dhabiju so pred kratkim predstavili državni program, usmerjen v izboljšanje zdravja prebivalstva s pridelavo sadja in zelenjave na suhih puščavskih območjih. Izrazili so namreč zaskrbljenost zaradi nezdrave prehrane v številnih restavracijah s hitro pripravljeno prehrano, ki je popolnoma zasvojila mlado generacijo. Kozje mleko in dateljni so postali preteklost. Pomembna dejavnost ostaja ribištvo, vendar upada zaradi prekomernega lova (Murn, 2007, str. 25).

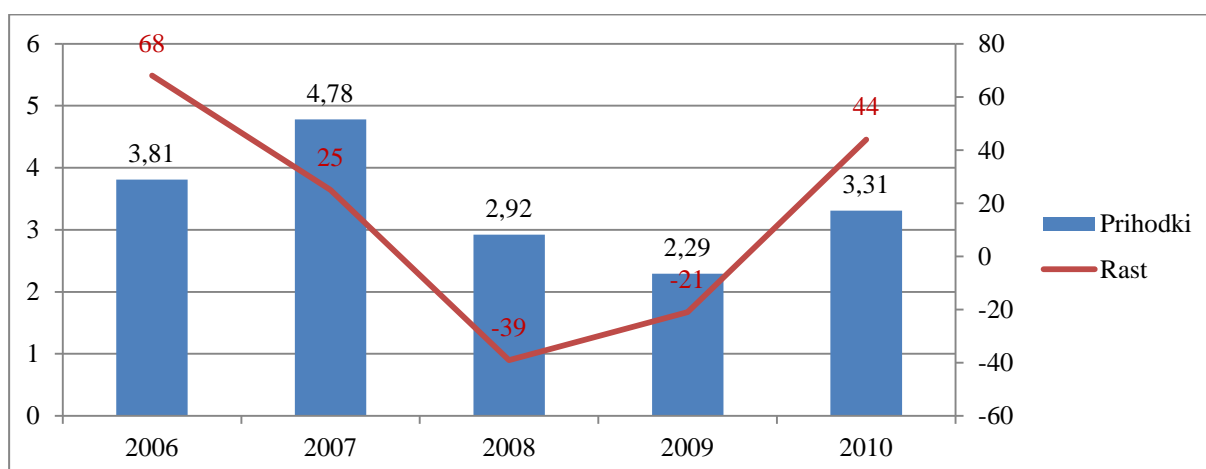
3.4.7 Nepremičnine

ZAE porabljajo milijarde USD za izgradnjo infrastrukture. Strategija vlade je izgradnja mest in druge infrastrukture z namenom zagotavljanja najboljših možnih pogojev bivanja v danem okolju za vse prebivalce. Celotna somestja skupaj z zahtevano infrastrukturo se gradijo zaradi izjemnega povpraševanja po stanovanjih, ki ga ustvarjata hitro naraščajoče prebivalstvo in odprt trg nepremičnin (UAE Interact, 2012b, str. 145).

Gradbeni in nepremičninski sektor sta v letih pred svetovno gospodarsko krizo rasla z več kot 10 % na leto. Dokaz za neverjeten razcvet pa je velika koncentracija žerjavov. Največjo rast je sektor doživel med leti 2006 in 2007, ko se je okrepil za 25,6 %. Svetovna gospodarska kriza je leta 2008 najbolj prizadela prav nepremičninski sektor. Cene nekaterih nepremičnin so v času najgloblje krize padle do 50 %. V času največje krize na trgu je vlada hitro reagirala z uvajanjem strožjih varnostnih predpisov glede financiranja. Vladni ukrepi so usmerjeni v zagotavljanje stabilnosti nepremičninskega trga in ohranjanje zaupanja vlagateljev. Največji del bremena dolga, ki je nastal med dolžniško krizo, bo financirala Centralna banka ZAE. Popolno okrevanje nepremičninskega sektorja se pričakuje konec leta 2012 (UAE Interact, 2012a, str. 68).

Dubaj je doživel velik razcvet v gradbenem in nepremičninskem sektorju, zaradi česar je središče, v katerem ima sedež nekaj največjih svetovnih gradbenih in nepremičninskih podjetij. Najbolj znana od njih sta Emaar Properties PJSC in Nakheel PJSC. Na Sliki 16 so prikazani prihodki in rast podjetja Emaar Properties PJSC v času svetovne gospodarske krize. Najvišje prihodke je podjetje ustvarilo leta 2007, in sicer 4,78 milijarde USD. Leta 2008 so prihodki upadli za kar 39 %, leto kasneje pa še za 21 %. Okrevanje nepremičninskega sektorja kakor tudi rast prihodkov podjetja Emaar Properties PJSC pa sledi leta 2010. V Abu Dhabiju je najbolj znano podjetje Aldar PJSC (HEC Montreal, 2010, str. 3).

Slika 16: Prihodki (v milijardah USD) in rast (v %) podjetja Emaar Properties PJSC med leti 2006 in 2010

Vir: Global Research, 2011, UAE Real Estate Sector, str. 25.

Nepremičninski sektor je zelo pomemben tudi za preostale sektorje gospodarstva. Vse, kar nastaja v Dubaju in Abu Dhabiju, mora biti največje, najvišje in najbogatejše. Nepremičnine in preostale znamenitosti so zato glavna turistična atrakcija, ki jo ponujajo ZAE. Nekateri največji svetovni gradbeni projekti se prav v tem trenutku izvajajo na področju ZAE. Projekti, kot so Jumeirah Beach Residences, Jumerah Palm, Abu Dhabi Central Market, Burj Kalifa, Saadiyat Island, Al Reem, Jebel Ali Palm, Deira Palm, Al Maktoum International Airport, Dubai World Central in Dubailand, vsi odražajo strmo rast, ki jo doživljajo ZAE na področju gradbeništva in nepremičnin. Tabela 5 prikazuje največje gradbene projekte glede na vrednost.

Tabela 5: Vrednost največjih gradbenih projektov v ZAE

Projekt	Podjetje	Leto dokončanja	Vrednost projekta v milijardah USD
Jumeirah Gardens City	Meraas Development	2024	95
Dubai Land	Tatweer	2020	64
Dubai Land Development	Bawadi	2014	54
Dubai World Central	ni podatka	2020	33
Yas Island	Aladar Properties PJSC	2014	25
Saadiyat Island	Development and Investment company	2018	27
Khalifa Port and Industrial Zone	Abu Dhabi Ports Company	2012	24
Masdar City Project	Abu Dhabi Future Energy Company	2016	22
The Dubai Mall	Emaar Properties PJSC	2008	20
Burj Khalifa Tower	Emaar Properties PJSC	2009	20

Vir: HEC Montreal, 2010, Real Estate and Construction Sector in the UAE: Growth strategies, str. 5–10.

3.4.8 Finančne storitve

Sektor finančnih storitev prav tako služi kot pomemben element v smeri diverzifikacije gospodarstva ZAE in je leta 2007 prispeval 7,1 % k celotnemu BDP. Več kot 80 % finančnih storitev je opravljenih v največjih dveh emiratih. Zaradi finančne krize, ki je pripeljala do zmanjšanja likvidnosti na posojilnem trgu, se je prispevek finančnega sektorja v BDP zmanjšal in je leta 2009 znašal 5,8 %. Padec kreditne aktivnosti v finančnem sektorju in zmanjševanje tujih posojil sta bila glavna dejavnika upočasnitve gospodarske aktivnosti v letu 2008 (Kamcho Research, 2011, str. 10).

Bančništvo v ZAE je dobro razvito. Bančni sektor je sodoben in konkurenčen. Konec marca 2010 je bilo v ZAE registriranih 23 domačih bank in 28 podružnic tujih bank. V sanacijo bančnega sektorja je vlada ZAE konec leta 2008 vložila veliko kapitala. Posledično se je razmerje kapital/sredstva povečalo s 13,3 % konec leta 2008 na 20,3 % konec marca 2010. Prednost bančnega sektorja so tudi visoki depoziti komitentov v višini 264 milijard USD konec marca 2010 (Ministry of Economy, 2012, str. 46).

Dubaj želi omejiti rast števila finančnih ustanov v državi, zato so uvedli davek 20 % od dobička za tuje banke, medtem ko so domače ustanove tega davka oproščene. Cilj centralne banke ZAE je omejiti odtok domačega kapitala iz ZAE. Z različnimi ukrepi si prizadevajo vzpostaviti močno domačo bazo in učinkovit sistem kreditnega ocenjevanja podjetij v državi, kar bi omogočilo privabiti del od 600 milijard USD, kolikor po oceni IMF znaša fond investicij v tujini, tudi v domača podjetja (Murn, 2007, str. 25).

Zavarovalništvo velja z 18 milijardami USD zavarovalnih premij za največji zavarovalniški trg na območju GCC. Konec marca 2010 je v ZAE delovalo 58 zavarovalnic. Veliko rast je zavarovalniški trg doživel v obdobju visoke gospodarske rasti ZAE. Bruto premija je kot % BDP še vedno nizka (približno 2 %), kar kaže, da obstaja pomemben prostor za širitev. Zavarovalniški trg beleži lepo rast deloma tudi zaradi odsotnosti naravnih katastrof v regiji. Gospodarska kriza zavarovalniškega trga ni prizadela tako zelo kot druge finančne sektorje (Ministry of Economy, 2012, str. 46).

Finančni trgi so kljub gospodarski krizi odigrali pomembno vlogo pri okrevanju gospodarstva. Na voljo je tudi vedno več dokazov, da se ZAE hitro vzpenjajo po svetovni lestvici finančnih centrov. Dubaj se je na lestvici Svetovnih finančnih centrov (GFCI) leta 2008 uvrstil na 28. mesto. Če izvzamemo Evropo in Severno Ameriko, se je Dubaj uvrstil na 1. mesto, kjer želijo podjetja v naslednjih letih poslovati (UAE Interact, 2012b, str. 76).

Mednarodni finančni center v Dubaju (DIFIC) je verjetno najhitreje rastoči svetovni finančni center. Finančni investicijski sklad s svojimi investicijami v regijo uspešno privablja tuje banke in podjetja. Z odprtjem mednarodne borze vrednostnih papirjev leta 2005 so še korak bližje cilju, da postanejo pomembno mednarodno finančno središče, ki povezuje Frankfurt in Hongkong. Dobra lokacija, odlična infrastruktura in veliki zunanjetrgovinski presežki dajejo Dubaju vse možnosti, da postane finančno središče. Institucije pridobijo številne ugodnosti pri vstopu v DIFIC (Ministry of Economy, 2012, str. 51–52), vključno z:

- 100 % tuje lastništvo;
- stopnja davka na dohodek in dobiček je 0 %;
- ni devizne omejitve;
- široka mreža pogodb proti dvojnemu obdavčevanju;
- vračanje kapitala in dobička v domovino je povsem brez omejitev;
- visoki standardi zakonov, pravil in predpisov;
- moderne pisarne in infrastruktura.

4 KONKURENČNOST

Razvoj posamezne države je odvisen od njene konkurenčnosti. Večja bo konkurenčnost, večja bo gospodarska rast oziroma razvoj. Ključni dejavniki, ki se pojavljajo v razmerju konkurenčnosti in gospodarske rasti, so poslovno okolje, vloga vlade, mednarodna menjava in tehnološki napredek. Hitrejši gospodarski razvoj določene države lahko pričakujemo, ko so delovna sila, menedžment, infrastruktura, poslovno okolje in vlada konkurenčni. Vzdrževanje konkurenčnega poslovnega okolja je pomemben faktor pri čim bolj vzdržni gospodarski rasti (Kovačič, 2005, str. 2).

Danes najbolj priznana inštituta za merjenje konkurenčnosti sta WEF in IMD. Glavna razlika med njima je, da uporabljata različne načine merjenja, v osnovi pa gre za enako predvsem anketno metodologijo, ki jo dopolnita s statističnimi podatki. WEF metodologija je orientirana na dolgoročno gospodarsko rast, saj sestavlja veliko število socialnih in okoljskih indikatorjev, ki omogočajo trajnostni pogled na položaj posamezne države. V nasprotju z WEF metodologijo je IMD metodologija bolj kratkoročno orientirana, saj meri spremembe konkurenčnosti na kratek rok in sposobnost držav, da privabijo domače in tuje investitorje. Prav zaradi kratkoročne orientiranosti se zaporedje držav pri IMD metodologiji hitreje spreminja kot pri WEF metodologiji (Kovačič, 2005, str. 12).

4.1 Predstavitev konkurenčnosti po WEF metodologiji

WEF pripravlja poročilo globalne konkurenčnosti (GCR) od leta 1979 naprej. Začetna poročila so nastajala v sodelovanju z IMD, vendar sta se zaradi vsebinskih razlik v pogledu na koncept konkurenčnosti v nadaljevanju instituciji razšli in od leta 1989 naprej pripravljata lastni poročila. Poročilo je namenjeno predvsem načrtovalcem nacionalnih ekonomskih politik, saj je osnovni cilj poročila GCR podati celovito oceno ekonomskega uspeha države na osnovi izračunavanja dveh indeksov (indeksa konkurenčne rasti in indeksa poslovne učinkovitosti) (Kovačič, Stanovnik & Drnovšek, 2009, str. 6).

Že drugo leto zapored so ZAE izgubili dve mesti in se uvrščajo na 27. mesto po indeksu globalne konkurenčnosti (GCI). Padec odraža poslabšanje več področij, vendar je najbolj presenetljivo poslabšanje sposobnosti države pri izkoriščanju najnovejših tehnologij za večjo produktivnost. V državi se visoka konkurenčnost odraža v kakovosti infrastrukture, kjer se ZAE uvrščajo na visoko 8. mesto, visoko 10. mesto pa zasedajo po učinkovitosti trga dobrin. Glede na makroekonomsko stabilnost so uvrščeni na 11. mesto, 8. mesto dosegajo po zaupanju javnosti v politiko, 5. mesto na lestvici pa ZAE dosegajo glede na učinkovitost vlade in s tem zaokrožujejo seznam konkurenčnih prednosti (Tabela 6) (World Economic Forum, 2011a, str. 38).

V zadnjih letih je bila opažena nižja ocena institucij v državi, ki je verjetno posledica gospodarske krize. Razvojni model države bo potreboval trdne temelje, še posebej pri

konkurenčnosti strukturne reforme za zmanjševanje odvisnosti od posameznih sektorjev gospodarstva, s katerimi si bodo ZAE lažje zagotovili stabilen dolgoročen gospodarski razvoj. Prednostna naloga v zvezi s tem mora vključevati dodatne naložbe v spodbujanje zdravja in izobraževanje. Potrebne reforme v šolstvu morajo biti usmerjene v izboljšanje kakovosti poučevanja in ustreznost učnih načrtov, poleg tega pa bo treba angažirati prebivalstvo, da se izobražuje na primarni in sekundarni ravni (World Economic Forum, 2011a, str. 38).

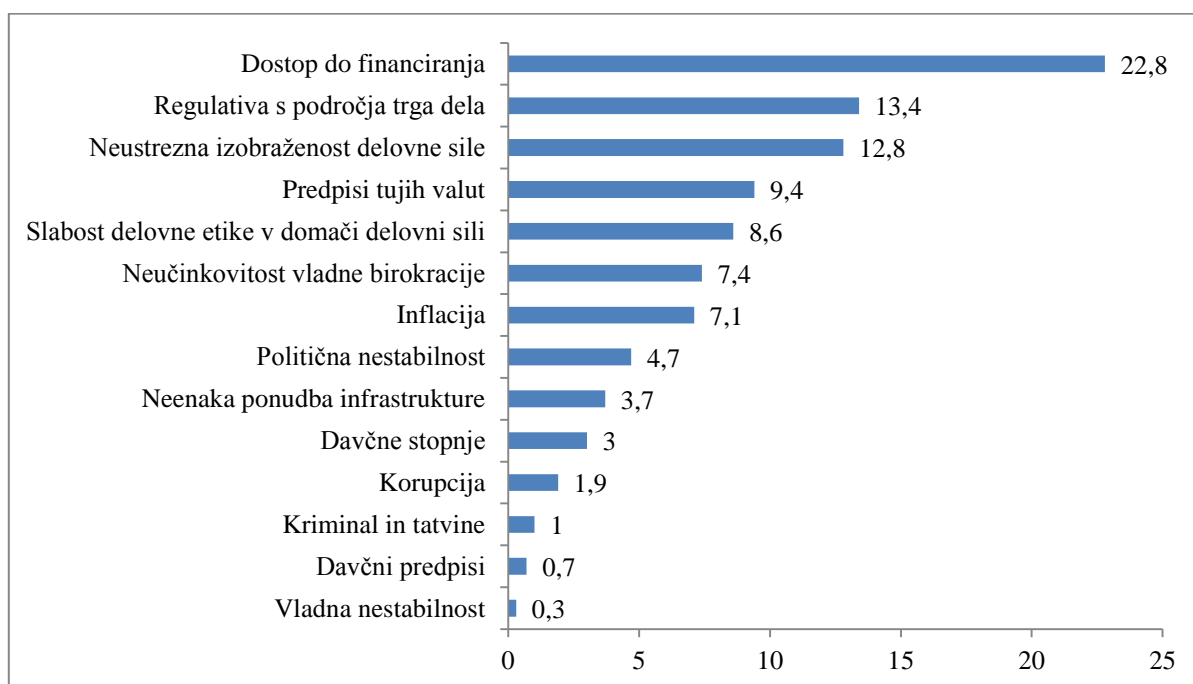
Tabela 6: Pregled uvrstitev ZAE po WEF metodologiji (po posameznih stebrih)

Indeks globalne konkurenčnosti (GCI)	Rang (od 142)	Ocena (1–7)
GCI 2011–2012	27	4,9
GCI 2010–2011 (od 139)	25	4,9
GCI 2009–2010 (od 133)	23	4,9
Osnovne zahteve (20 %)	10	5,8
1. steber: Institucije	22	5,2
2. steber: Infrastruktura	8	6,0
3. steber: Makroekonomsko okolje	11	6,1
4. steber: Zdravje in osnovna izobrazba	41	6,1
Pospeševalci učinkovitosti (50 %)	25	4,8
5. steber: Višja izobrazba in urjenje	33	4,8
6. steber: Učinkovitost trga dobrin	10	5,2
7. steber: Učinkovitost trga dela	28	4,8
8. steber: Razvoj finančnega trga	33	4,6
9. steber: Tehnološka pripravljenost	30	4,9
10. steber: Velikost trga	43	4,4
Faktorji inovativnosti in izdelanost (30 %)	27	4,4
11. steber: Poslovna izdelanost	23	4,9
12. steber: Inovativnost	28	4,0

Vir: World Economic Forum, 2011a, The Global Competitiveness Report 2011–2012, str. 358.

Slika 17 prikazuje najbolj problematične faktorje, ki najbolj otežujejo poslovanje v ZAE. Po mnenju Global Competitiveness Report je tako na prvem mestu dostop do financiranja, za katerega je glasovalo 22,8 % anketirancev. Sledita mu regulativa s področja trga dela s 13,4 % in neustrezna izobraženost delovne sile z 12,8 %. Za faktorje, ki niso kritični za poslovanje, anketiranci smatrajo kriminal in tatvine z 1 %, davčne predpise z 0,7 % in vladno nestabilnost z 0,3 %.

Slika 17: Prikaz kritičnih faktorjev za poslovanje v ZAE v letu 2011 (v %)

Vir: World Economic Forum, 2011, *The Global Competitiveness Report 2011–2012*, str. 358.

4.2 Predstavitev konkurenčnosti po IMD metodologiji

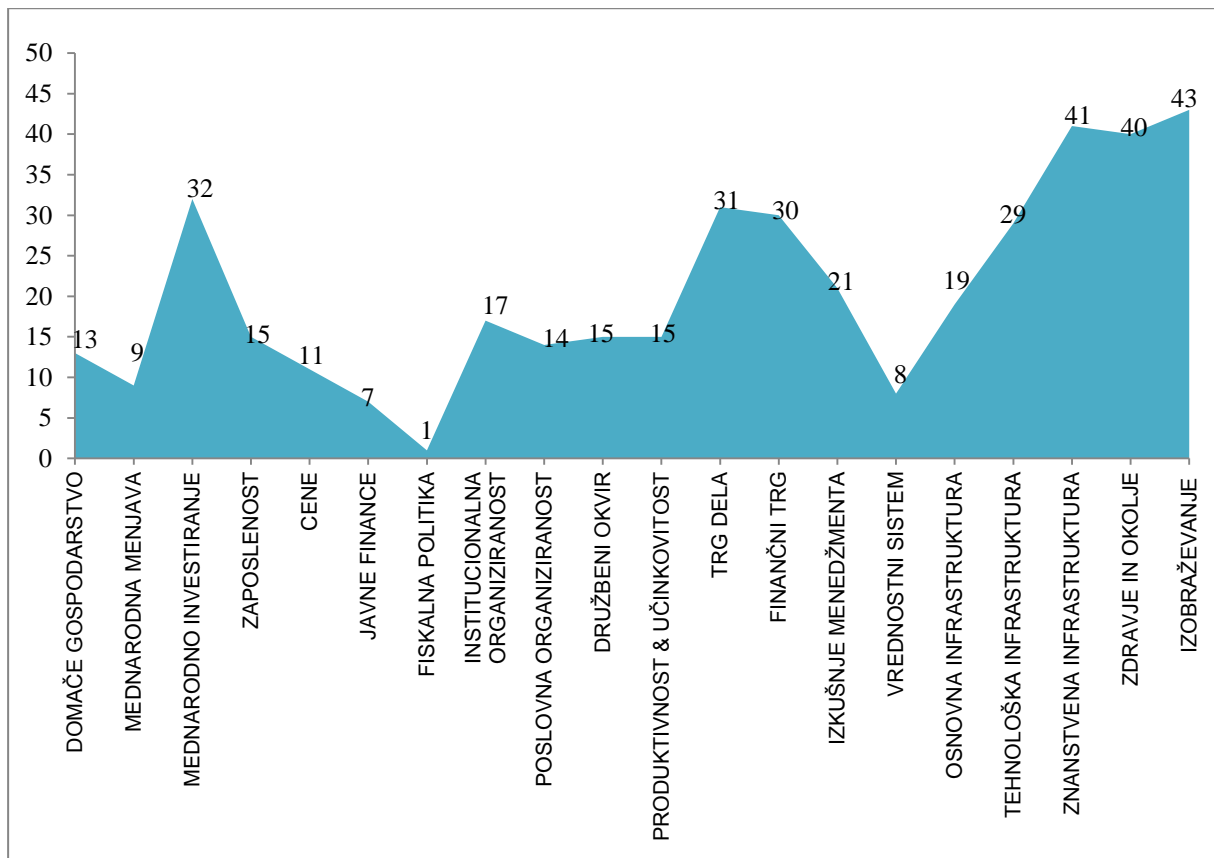
IMD izdeluje Svetovni letopis konkurenčnosti (WCYB), kjer konkurenčnost pomeni uravnoteževanje ekonomskih zahtev z družbenimi potrebami, ki so zgodovinsko pogojene, izhajajo iz vrednostnih sistemov in tradicij. V sklopu mednarodnih raziskav se konkurenčna poročila pripravljajo kontinuirano od leta 1989 naprej. Vsebinsko je letopis namenjen dvema ciljnim skupinama uporabnikov: investitorjem (poslovni praksi) in upravljavcem (vladna politika, ustanove, programi). Letopis izpostavlja najšibkejše in najmočnejše vidike konkurenčnosti, tako da lahko na osnovi teh vladni uradniki preverjajo uspešnost regulativnih in podpornih politik. Konkurenčnost države po metodologiji IMD določa predvsem poslovno okolje v tej državi, ki ga formirajo štiri skupine dejavnikov: privlačnost, bližina, bogastvo in družbena kohezija (Kovačič et al., 2009, str. 8).

Leta 2011 so bili ZAE glede na indeks konkurenčnosti po IMD metodologiji uvrščeni na 26. mesto. Velik skok na lestvici konkurenčnosti po IMD metodologiji pa je ZAE uspel leta 2012, ko se uvrščajo skupno na 16. mesto. Metodologija IMD v izračunavanju konkurenčnosti upošteva strukturne in tehnološke spremembe, ki se dogajajo v obravnavanih državah, in jih razvršča v 4 skupine, od katerih vsaka vključuje več indikatorjev:

- *indeks uspešnosti gospodarstva* (domače gospodarstvo, mednarodna menjava, mednarodno investiranje, zaposlenost, cene);

- *indeks uspešnosti vlade* (javne finance, fiskalna politika, institucionalna organiziranost, poslovna organiziranost, družbeni okvir);
- *indeks učinkovitosti podjetij* (produktivnost in učinkovitost, trg dela, finančni trg, izkušnje menedžmenta, vrednostni sistem);
- *indeks infrastrukture* (osnovna infrastruktura, tehnološka infrastruktura, znanstvena infrastruktura, zdravje in okolje, izobraževanje).

Slika 18: Skala konkurenčnosti ZAE v letu 2012 (po posameznih indikatorjih)

Vir: International Institute for Management Development, 2012.

Slika 18 prikazuje uvrstitev ZAE po posameznih indikatorjih. Izboljšanje skupne konkurenčnosti v letu 2012 je predvsem posledica velikega izboljšanja indeksa učinkovitosti podjetij, v katerem je država glede na leto 2011 pridobila kar 27 mest. Kar 10 mest bolje pa so se ZAE glede na leto 2011 odrezali tudi v indeksu uspešnosti gospodarstva. Velik skok na lestvici so ZAE doživeli zaradi odprtega gospodarstva, ki je izjemno privlačno za domače in tuje investitorje. Visoka gospodarska rast, rast prebivalstva in rast NTI v gospodarstvo so dobri obeti, da lahko ZAE konkurenčnost glede na indeks, merjen po IMD metodologiji, še izboljšajo.

5 TRAJNOSTNI RAZVOJ KOT KLJUČNI RAZVOJNI DEJAVNIK V PRIHODNJE

Od ustanovitve federacije ZAE bi lahko govorili o neomejenem gospodarskem razvoju. Naravno okolje je bilo vir za gospodarski razvoj. Sposobnost doseganja visoke gospodarske rasti pa je bilo glavnega pomena za vse države sveta. V tistem obdobju je veljalo prepričanje, da se z gospodarskim razvojem lažje rešujejo družbenoekonomske problematike. Sredi sedemdesetih let se razširi ideja, da izkoriščanje naravnih bogastev privede do uničevanja in onesnaževanja narave, kar ima negativen vpliv na življenjsko okolico. Konec osemdesetih let se tako pojavi pojem trajnostnega razvoja (Senjur, 2002, str. 551–559).

Trajnostni razvoj (angl. *sustainable development*) je danes široko sprejet eden od ciljev globalnih in nacionalnih razvojnih politik. Države, opredeljene za trajnostni razvoj, sprejemajo njegova načela kot temeljni nadredni izbirni kriterij za vrednotenje nacionalne razvojne politike in mednarodnega sodelovanja (Radej, 2001, str. 14).

Leta 1987 so Združeni narodi objavili Brundtlandovo poročilo, kjer trajnostni razvoj označuje doseganje treh ključnih ciljev (Plut, 2005, str. 98-102; World Commission on Environment and Development, 1987):

- *ekonomski napredek* zajema količinsko in kakovostno izboljšanje procesa proizvodnje, kar naj bi imelo cilj izboljšanje materialnega blagostanja ljudi. Pri tem je za trajnostni razvoj pomembno, da se gospodarstvo razvija le v okviru nosilnosti naravnih virov in okolja. Pomembno je tudi, da se financira, razvija in uporablja okoljsko najbolj primerne industrijske in druge tehnologije in da je gospodarski razvoj regionalno skladen;
- *socialni napredek* pomeni izboljšanje kakovosti življenja ljudi. Ta se nanaša tako na ekonomsko kot na fizično blagostanje. Opredelitev socialnega napredka je odvisna od prevladujočih vrednot in nazorov ljudi. V moderni državi se socialni razvoj zagotavlja s sistemi socialnega zavarovanja, javnimi službami na področju socialnega varstva ter z usposabljanjem ljudi za vključevanje v gospodarsko aktivnost;
- *okoljski napredek* zajema izboljšanje stanja okolja, ohranjanje okoljskega kapitala in življenjskih pogojev za kakovostni humani napredek prihodnjih generacij. Za trajnostni razvoj je pomembno, da se namesto neobnovljivih virov uporablja obnovljive vire v okviru njihove zmogljivosti obnavljanja in da se ohranjajo naravne vrednote ter biotska raznolikost.

Strategija razvoja ZAE je usmerjena prav v trajnostni razvoj. Strateške prioritete, ki bodo zagotovile trajnostni razvoj, so usmerjene v: izobraževalni sistem, zdravstveni sistem, gospodarstvo, ki bo temeljilo na znanju, v pravičen sodni sistem ter trajnostni razvoj okolja in infrastrukture. ZAE bodo imeli koristi od trajnostnega in raznolikega gospodarstva, ki bo prilagodljivo pri sprejemanju novih gospodarskih modelov in bo izkoriščalo svetovna gospodarska partnerstva pri zagotavljanju blaginje za sedanje in prihodnje generacije.

Uravnotežena rast mora temeljiti na zagotavljanju različnih energetskih virov (UAE Vision 2021, 2012, str. 6–17).

ZAE se zavedajo, da je diverzifikacija ključ do zmanjševanja potencialnih nihanj gospodarskega delovanja države v daljšem časovnem obdobju in s tem zagotavlja večjo gospodarsko stabilnost. Diverzifikacija ne pomeni le širjenja gospodarskih sektorjev, ampak tudi spodbuja podjetnike in mala podjetja ter ugodno vpliva na povečevanje mednarodnih naložb. ZAE na zvezni ravni kakor tudi posamezni emirati so uvedli vrsto ukrepov, katerih cilj je odpiranje domačega gospodarstva in pospeševanje diverzifikacije gospodarskih dejavnosti ob ohranjanju gospodarske stabilnosti (UAE Government, 2012, str. 5). Ti ukrepi vključujejo:

- krepitev konkurenčnosti z razvojem infrastrukture in izboljšanje lokalnega podjetniškega okolja;
- ustvarjati privlačno naložbeno ozračje za lokalne in mednarodne vlagatelje;
- izboljševanje varstva potrošnikov z racionalizacijo opravljenih storitev;
- izboljšanje gospodarskih politik in zakonodaje glede na najboljše mednarodne prakse;
- opredeliti in aktivno spodbujati posebne panoge, v katerih se ZAE lahko vzpostavijo kot vodja na lokalni, regionalni in globalni ravni;
- ohranjanje okolja, v katerem ni omejitve pri prenosu dobička ali vračanju kapitala;
- ohranjanje okolja, v katerem ni davka od dohodka pravnih oseb, in okolja, v katerem so nizke ali sploh neobstoječe uvozne dajatve;
- nadaljnja vezava AED na USD.

Poleg gospodarskih ukrepov pa vladna strategija zajema tudi vrsto socialnih ukrepov, ki so usmerjeni v višjo zaposlenost državljanov (predvsem večjo participacijo žensk v poslovnem okolju), višjo kakovost izobraževanja in višjo kakovost zdravstvenih storitev. Vladna razvojna strategija je usmerjena tudi v razvoj ustrezne infrastrukture ob ohranjanju okolja. Vlada bo zagotovila razvojno zasnovano infrastrukturo in dobro upravljanje urbanega okolja skupaj z najboljšim možnim transportnim sistemom. Pomemben faktor pa je tudi ohranjanje varnosti, ki je ključnega pomena, saj lahko le država, v kateri je vzpostavljen mir, lagodno deluje v mednarodnem okolju (The government of Abu Dhabi, 2008, str. 5–8).

SKLEP

Prva plemena, ki so bila prisotna na ozemlju današnjih ZAE, so trgovala s sosednjimi državami v glavnem z bakrom, ki so ga kopala v bližnjih gorovjih. Z razvojem pomorske dejavnosti pa je ozemlje postalo privlačno mesto za trgovanje med različnimi kulturami. Predvsem strateška lega je na to ozemlje privabila Britance, ki so v zameno za trgovske postojanke na tem območju prebivalcem nudili zaščito. Nabiranje biserov in skromno kmetijstvo sta bili glavni gospodarski panogi vse do odkritja nafte leta 1958. Vse večji dotok

denarja od prodaje nafte je omogočil hiter gospodarski razvoj in tako popolnoma preobrazil nekoč revno puščavsko državo.

Gospodarska politika v ZAE temelji na tristranskem pristopu. Prvič, doseganje gospodarske stabilnosti s sprejetjem fiksnega menjalnega tečaja, ki temelji na USD. Drugič, zdrava javnofinančna politika, katere namen je ohranjanje uravnoveženega proračuna v okviru okolja, kjer je stopnja davka enaka nič. Tretjič, investiranje naftnih dobičkov na način sonaravnega razvoja prihodnosti. Ustanavljanje državnih premoženjskih skladov, ki bodo vlagali premoženje v razne infrastrukturne projekte, kateri bodo potem imeli poslovne učinke v prihodnosti.

V senci svetovne finančne krize in gospodarske recesije leta 2009 so nedavne izkušnje pokazale na odpornost gospodarstva ZAE. Medtem ko je bil prvi vpliv svetovne gospodarske krize na ZAE negativen, predvsem na Dubaj, zaradi dolžniških problemov gradbenega sektorja, si je gospodarstvo nato opomoglo hitreje od pričakovanj. Solidarnost med emirati in sodelovanje politike in gospodarstva sta odigrala ključno vlogo pri nadaljnji gospodarski rasti.

Medtem ko sta nafta in plin vedno imela glavno vlogo v gospodarstvu, so ZAE s pomočjo plana prestrukturiranja gospodarstva razvili še preostale sektorje gospodarstva. Iz prodaje nafte in plina so se najprej financirali energetski sektorji in z njimi povezane panoge, kot so aluminij in petrokemični proizvodi. Leta 2009 naftni sektor predstavlja le še 29 % BDP. Živahno gospodarstvo Dubaja je vzorčni primer popolne diverzificiranosti gospodarstva, saj naftni sektor predstavlja le še 3 % BDP. Glavne dejavnosti v Dubaju so: turizem, transport, trgovina, gradbeništvo in finančne storitve. Poseben poudarek je v ZAE namenjen tudi razvoju človeškega kapitala (modernizacija šolstva, zdravstvenih storitev in čistejše okolje).

Od svoje ustanovitve so ZAE zasledovali gospodarsko vizijo, ki temelji na tržnih načelih, s poudarkom na doseganju konkurenčnega poslovnega okolja, gostoljubnosti za tuje vlagatelje in privlačnosti za kvalificirano tujo delovno silo. Na lestvicah konkurenčnosti gospodarstva se ZAE uvrščajo okoli 25. mesta, kar pa ne zadosti visoko letečim ambicijam vladajoče oblasti. Strategija ZAE je usmerjena v vseobsežno odličnost na vseh področjih, ki jo država uresničuje in si zastavljene cilje postavlja vedno višje od drugih. ZAE so danes »obljubljena država«, obdana z vročim puščavskim peskom.

LITERATURA IN VIRI

1. Abu Dhabi National Oil Company. (ADNOC). (2012). About ADNOC. Najdeno 17. marca 2012 na spletnem naslovu <http://www.adnoc.ae/content.aspx?mid=22&tree=>
2. *About ADIA*. Najdeno 4. decembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.adia.ae/En/About/About.aspx>
3. Al Abed, I., & Hellyer, P. (2001). *United Arab Emirates: A New Perspective*. London: Trident Press.
4. Al Abed, I., Vine, P., Hellyer, P., & Vine, P. (2006). *United Arab Emirates Yearbook* London: Trident Press.
5. Al Sadik, T. (b.l.). Evolution and Performance of the UAE Economy 1972–1998. Najdeno 13. januarja 2012 na spletnem naslovu http://www.uaeinteract.com/uaeint_misc/pdf/perspectives/10.pdf
6. *Asset-backed insecurity*. Najdeno 5. decembra 2011 na spletnem naslovu http://www.economist.com/node/10533428?story_id=10533428
7. Bajt, A., & Štiblar, F. (2004). *Ekonomija, ekonomska analiza in politika*. Ljubljana: GV.
8. Bloomberg. (2011, 15. marec). Top 10 Aluminum-Producing Companies in 2010. Najdeno 17. maja 2012 na spletnem naslovu <http://www.bloomberg.com/news/2011-03-15/top-10-aluminum-producing-companies-in-2010-table-.html>
9. Borko, T. (2007). *The suspicion of dutch disease in Russia and the ability of the government to counteract*. Budapest: ICEG European Center.
10. bp.com. (2011, junij). BP Statistical Review of World Energy. Najdeno 15. decembra na spletnem naslovu http://www.bp.com/assets/bp_internet/globalbp/globalbp_uk_english/reports_and_publications/statistical_energy_review_2011/STAGING/local_assets/pdf/statistical_review_of_world_energy_full_report_2011.pdf
11. Bregar, L., Kveder, M., & Repotočnik, L. (2004). *Mednarodne in časovne primerjave bruto domačega proizvoda v paritetah kupne moči*. Ljubljana: Statistični inštitut.
12. Emirates. (2012). The Emirates Story. Najdeno 3. junija 2012 na spletnem naslovu http://www.emirates.com/english/about/the_emirates_story.aspx
13. Energy Information Administration. (EIA). (2011, januar). Country analysis briefs: United Arab Emirates. Najdeno 12. februarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.eia.gov/cabs/UAE/pdf.pdf>
14. Etisalat. (2012). Company profile. Najdeno 12. maja 2012 na spletnem naslovu <http://www.etisalat.ae/eportal/en/corporate/company-profile.html>
15. Department of Tourism and Commerce Marketing. (DTCM). (2011). 2011–2010 Dubai Hotel Establishment Statistic Summary. Najdeno 12. maja 2012 na spletnem naslovu http://www.dubaitourism.ae/sites/default/files/hotelstat/2011-2010_Dubai_Hotels_&_Hotel_Apartments_Performance_Summary.pdf
16. *DUBAICITY*. (2009). Najdeno 19. januarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.dubaicity.com/business/free-zone.htm>

17. Global Research. (2011, junij). UAE Real Estate Sector. Najdeno 3. junija 2012 na spletnem naslovu <http://www.globalinv.net/research/UAE-RealEstate-062011.pdf>
18. Golob, J. (2007). Ko sanje postanejo resničnost. *Združenje manager*. Najdeno 15. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.zdruzenje-manager.si/si/publikacije-dokumenti/vodnik/zae/>
19. HEC Montreal. (2010). Real Estate and Construction Sector in the UAE: Growth strategies. Najdeno 4. junija 2012 na spletnem naslovu <http://library.imtdubai.ac.ae/Faculty%20Publication/Dr.rajesh/Real%20Estate%20and%20Construction%20Sector%20in%20the%20UAE.pdf>
20. International Institute for Management Development. (IMD). (2012). World competitiveness online. Najdeno 7. junija 2012 na spletnem naslovu <https://www.worldcompetitiveness.com/OnLine/App/Index.htm>
21. *International Monetary Fund*. (2011a). Najdeno 20. februarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.imf.org/external/data.htm>
22. International Monetary Fund (IMF). (2011b). United Arab Emirates: Staff report for the 2011 article IV consultation. Najdeno 13. aprila 2012 na spletnem naslovu <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2011/cr11111.pdf>
23. Julphar. (2012). Company profile. Najdeno 17. maja na spletnem naslovu <http://www.julphar.net/Vision%20of%20Incorporation.htm>
24. KAMCO Research. (2011). United Arab Emirates (UAE) – Economic Brief and Outlook 2011. Najdeno 12. januarja 2012 na spletnem naslovu http://www.menafn.com/updates/research_center/UAE/Economic/kamco130411.pdf
25. King, C. (2008). *Cultures of the world: United Arab Emirates*. New York: Marshall Cavendish Benchmark.
26. Kovačič, A. (2005). *Competitiveness as a source of development, (working paper no. 28)*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
27. Kovačič, A., Stanovnik, P., & Drnovšek, M. (2009). *Globalna konkurenčnost slovenske ekonomije*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
28. Ministry of Economy. (2011). Annual Economic report 2011. Najdeno 18. aprila 2012 na spletnem naslovu <http://www.economy.ae/English/Documents/EconomicAnnualReport-en.pdf>
29. Ministry of Economy. (b.l.). Investor's guide to UAE 2010–2011. Najdeno 17. marca 2012 na spletnem naslovu <http://www.economy.gov.ae/documents/INVESTOR%20GUIDE-%20ALL.pdf>
30. Ministry of foreign trade. (2011). UAE Trade Statistic in Figures 2011. Najdeno 12. maja 2012 na spletnem naslovu <http://www.moft.gov.ae/en/releasedoc.aspx?id=216>
31. Murn, M. (2007). *Ekonomska prihodnost z nafto bogatih držav Arabskega polotoka* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
32. National Bureau of statistic. (2010). Analytical Report on Economic and Social dimensions in the United Arab Emirates. Najdeno 15. decembra 2011 na spletnem naslovu

- <http://www.uaestatistics.gov.ae/ReportPDF/Analytical%20report%20on%20economic%20and%20social%20dimensions%20in%20the%20united%20arab%20emirates.pdf>
33. National Bureau of Statistic. (b.l.). Population Estimates 2006–2010. Najdeno 14. januarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.uaestatistics.gov.ae/ReportPDF/Population%20Estimates%202006%20-%202010.pdf>
 34. Oil & Gas Directory Middle East. (2011). United Arab Emirates. Najdeno 18. decembra na spletnem naslovu <http://www.oilandgasdirectory.com/research/UAE.pdf>
 35. Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC). (2011). Annual Statistical Bulletin. Najdeno 17. januarja 2012 na spletnem naslovu http://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/ASB2010_2011.pdf
 36. Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC). (2012). Yearly basket price. Najdeno 4. junija 2012 na spletnem naslovu http://www.opec.org/opec_web/en/data_graphs/40.htm
 37. Oxford Economics. (2011). Economic Benefits from Air Transport in the UAE. Najdeno 25. maja 2012 na spletnem naslovu <http://www.benefitsofaviation.aero/Documents/Benefits-of-Aviation-UAE-2011.pdf>
 38. Oxford Economics. (2012, april). United Arab Emirates. Najdeno 25. aprila 2012 na spletnem naslovu http://www.oxfordeconomics.com/hilfe/africa_middleeast/uae/dailybriefings/uaemdb250311.pdf
 39. Pivec, F. (2003). Indeks mrežne pripravljenosti 2003–2004. Najdeno 11. maja 2012 na spletnem naslovu http://home.izum.si/COBISS/OZ/2003_4/html/clanek_07.html
 40. Plut, D. (2005). Teoretična in vsebinska zasnova trajnostno sonaravnega napredka. *Dela*, 23, 59–113.
 41. Radej, B. (2001). Uvod v ekonomiko trajnostnega razvoja. *IB revija*, 35(4), 13–36.
 42. Rojec, M. (1993). *Neposredne tuje investicije in razvoj Slovenije*. (Doktorska disertacija). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
 43. Samuelson, P. A., & Nordhaus, W. D. (1998). *Economics*. Boston: McGraw- Hill.
 44. Senjur, M. (2002). *Razvojna ekonomika – Teorije in politike gospodarske rasti in razvoja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. 783 str.
 45. Senjur, M. (1995). *Gospodarska rast in razvojna ekonomika*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
 46. Statistic Center - Abu Dhabi. (2009). Statistical Yearbook of Abu Dhabi. Najdeno 23. januarja 2012 na spletnem naslovu http://www.abudhabi.ae/egovPoolPortal_WAR/appmanager/ADeGP/Citizen?_nfpb=true&_pageLabel=P6800117491243344215175&lang=en&did=175656
 47. The Cooperation Council For The Arab States of The Gulf (GCC). (2012). Foundations and Objectives. Najdeno 6. decembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.gcc-sg.org/eng/index895b.html?action=Sec-Show&ID=3>

48. The Emirates Group. (2012). Annual report 2011–2012. Najdeno 27. maja 2012 na spletnem naslovu <http://www.theemiratesgroup.com/english/facts-figures/annual-report.aspx?TYPE=ANNUALREPORT>
49. Trading Economics. (2012). United Arab Emirates Inflation Rate. Najdeno 15. aprila na spletnem naslovu <http://www.tradingeconomics.com/united-arab-emirates/inflation-cpi>
50. The government of Abu Dhabi. (2008). The Abu Dhabi Economic Vision 2030. Najdeno 14. februarja 2012 na spletnem naslovu http://www.tdic.ae/en/media/get/20110814_economic-vision-2030-executive-summary-mandate2propertypdf.pdf.
51. *UAE Free Zones*. Najdeno 10. februarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.uaefreezones.com/aboutus.html>
52. UAE Government. (2012). Global Economic Stability and Open Investment. Najdeno 16. maja 2012 na spletnem naslovu <http://www.uaeg20.ae/usr/pages/en/Global%20Economic%20Stability%20and%20Open%20Investment.pdf>
53. UAE Interact. (2012a). United Arab Emirates Yearbook 2010. Najdeno 5 januarja 2012 na spletnem naslovu http://www.uaeinteract.com/uaeint_misc/pdf_2010/Yearbook2010_EN/#0
54. UAE Interact. (2012b). United Arab Emirates Yearbook 2009. Najdeno 7. januarja 2012 na spletnem naslovu http://www.uaeinteract.com/uaeint_misc/pdf_2009/
55. UAE Vision 2021. (2012). Najdeno 6. junija 2012 na spletnem naslovu <http://media.abudhabi.ae/pdfdirectview/en/222272/blatterkatalog/blatterkatalog/pdf/complete.pdf>
56. UNCTAD. (2011). World Investment Report 2011. Najdeno 12. aprila 2012 na spletnem naslovu <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2011-Full-en.pdf>
57. United Arab Emirates. (2007) V *Encyclopedia online*. Najdeno 15. septembra 2011 na spletnem naslovu http://www.encyclopedia.com/topic/United_Arab_Emirates.aspx#2
58. United Nations University. (2010, februar). The United Arab Emirates – Some Lessons in Economic Development. Najdeno 5. januarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.wider.unu.edu/stc/repec/pdfs/wp2010/wp2010-11.pdf>
59. Vrišer, I. (2001). *Nekateri novejši ekonomskogeografski pojmi*. Ljubljana: Geografski vestnik.
60. *World Bank*. (2012). Najdeno 15. maja na spletnem naslovu <http://databank.worldbank.org/ddp/home.do?Step=3&id=4>
61. World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*. Oxford-New York.
62. World Economic Forum. (WEF). (2011a). The Global Competitiveness Report 2011–2012. Najdeno 12. januarja 2012 na spletnem naslovu http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf
63. World Economic Forum. (WEF). (2011b). The Global Information Technology Report 2010–2011. Najdeno 19. marca 2012 na spletnem naslovu http://www3.weforum.org/docs/WEF_GITR_Report_2011.pdf

64. World Economic Forum. (WEF). (2011c). The Travel & Tourism Competitiveness Report 2011. Najdeno 30. maja 2012 na spletnem naslovu <http://www.scribd.com/doc/49473673/Travel-Tourism-Competitiveness-Report-2011>
65. World Economic Forum (WEF). (2012). The Global Enabling Trade Report 2012. Najdeno 10. maja 2012 na spletnem naslovu http://www3.weforum.org/docs/GETR/2012/GlobalEnablingTrade_Report.pdf
66. Združeni arabski emirati. (2011) V *Izvoznem oknu*. Najdeno 12. novembra 2011 na spletnem [naslovu http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Zdruzeni_arabski_emirati/Prestavitev_drzave_4231.aspx](http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Zdruzeni_arabski_emirati/Prestavitev_drzave_4231.aspx)

PRILOGA

PRILOGA 1: SEZNAM KRATIC

ADCO	Abu Dhabi Company for Onshore Operations
ADMA-OPCO	Abu Dhabi Marine Operating Company
ADIA	Abu Dhabi Investment Authority
ADNOC	Abu Dhabi National Oil Company
AED	Arabian Emirates Dhares
CPI	Consumer Price Index
DIFIC	Dubai International Financial Centre
DUBAL	Dubai Aluminium Company
DUCAB	Dubai Cable Company
DTCM	Department of Tourism & Commerce Marketing
ESI	Emirates Steel Industry
EIA	Energy Information Administration
FDI	Foreign Direct Investment
FTZ	Free Trading Zone
FZA	Free Zone Authority
GCC	Gulf Cooperation Council
GCI	Global Competitiveness Index
GCR	Global Competitiveness Report
GFCI	Global Financial Centres Index
IMD	International Institute for Management Development
IRENA	International Renewable Energy Agency
JAFZA	Jebel Ali Free Zone
NRI	Networked Readiness Index
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries

SPC	Supreme Petroleum Council
TRA	Telecommunications Regulatory Authority
UCC	Union Cement Company
UNCTAD	United Nations Conference on Trade And Development
USD	United States Dollar
WCYB	World Competitiveness Yearbook
WEF	World Economic Forum
WTO	World Trade Organization
ZAE	Združeni Arabski Emirati
ZADCO	Zakum Development Company